



RUSKA DEKLETA, ki so bila v Nemčiji na prisilnem delu, polagajo cvetje na grobove ubitih ameriških vojakov; padli so v bitki blizu koncentracijskega tabora v Belsen, iz katerega so bila ta dekleta znano s tisoč drugih jetnikov osvobodjena.

Trud Francije za obnovo moči svetovne velesile

PRAVI VZROK BOJEV V SIRIJI IN LEBANONU. — ARABSKE DEŽELE ZAHTEVAJO NEODVISNOST OD IMPERIALISTIČNIH SIL. — POMEN OLJA V MODERNEM SVETU VEDNO BOLJ VAŽEN

V Siriji in Lebanonu je prišlo sredi maja do odprtih bojev med domačini in francoskimi četami. Zavezniki so na mirovni konferenci po prejšnji vojni določili ti deželi za francoski mandat (protektorat) in ob enem njima obljubili neodvisnost enkrat po zvezi. Po zlomu Francije sta Sirija in Lebanonu smatrala, da je ta "enkrat" sedaj tu in zahtevala, da Francozi prepuste vlado njima. Angležem je bilo to prav, kajti hoteli so namesto francoskega v njima uveljaviti svoj vpliv. Lebanonu in Siriji so zajamčili neodvisnost. A Francozi se niso umaknili kar tako in nedavno je de Gaulle poslal tja ojačanja, da z novimi četami utrdi francoske baze. Domačini so se uprli, toda ker so Francozi boljše oboroženi, so imele njihove strojnice prednost.

Ogorčenje Arabcev

V arabskem svetu je vsled tega nad Francijo veliko ogorčenje. Arabske vlade so apelirale na angleško in ameriško vlado, naj poskrbijo, da se bo obljuba Siriji in Lebanonu držala, ali pa jima pridejo Arabci na pomoč in vojna se bo nadaljevala.

Nemiri v Sredozemlju so posledica imperializma velesil. Dokler bo ta prevladoval, ne bo ne v ondutih deželah in niti nikjer druge pogojev za mir.

Interesi Francije v Siriji

Sirija, ki meri okrog 700.000 kv. milj, torej je sedemkrat tolikšna kot je bila predvojna Jugoslavija, je starodavna dežela.

KAMPANJA ZA VII. VOJNO POSOJILLO

Dne 14. maja je bila uradno odprta kampanja za sedmo vojno posojilo. Vlada pričakuje, da bo odziv tako dober, kot je bil v prejšnjih razpisih vojnih posojil, oziroma sedanjí še veliko boljši.

V ta namen želi sodelovanja vseh.

Zmagali smo v Evropi in zmagali bomo v vojni z Japonsko. A vojne stanje.

Vojni stroški v Evropi se bodo za to deželo nadaljevali, ako hočemo, da ne napravimo zmagice.

Kupujmo vojne bonde! Sodelujmo, da si jih nabavimo čim več tudi drugi.

Njeno biblijsko mesto Damask je najstarejše na svetu, ki nepretrgano obstaja. Bilo je napadeno že v nešteti vojnah. V sedanjem sporu so ga francoske čete spet velik del z bombardiranjem razdejale in mnogo domačinov je bilo ubitih.

Važnost te dežele je za Francijo posebno radi olja. Sirija sama sicer nima bogatih oljnih polj, toda preko nje drži velika francoska cev, po kateri se pretaka olje iz Iraka v lebanonsko pristanišče in od tam ga odvažajo francoske ladje v Francijo. V sedanji dobi pa je olje vitalnega pomena. Ker Francija stremi postati spet velesila, so ji nemoteni dohodi od olja neobhodno potrebni. Motorizirana armada, letalstvo, kopni in pomorski promet potrebuje za svojo pogonsko silo produktov iz petroleja. Zato tolikšna borba med velesilami za kontrolo nad oljnimi bogastvi, kjerkoli na svetu se nahajajo. Se celo Zed. države so s svojimi oljnimi družbami posegle v tej tekmi za petrolejskimi vrelci na bližnji vzhod, predvsem v Saudi Arabijo.

Francija si prizadeva, da bi v prerinanju za oljem ne ostala v ozadju in končno praznih rok.

Boj za letalske baze

Po tej vojni bo imelo letalstvo v prometu in v pripravah za nove oborožene konflikte najvažnejšo vlogo. Vsled tega si Zed. države grade aeroplanske baze po otokih na Pacifiku, zgradile so jih vsled svojih vojnih potreb v Evropi in Afriki, na Kitajskem in v latinski Ameriki. Po vojni jim bodo služile

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Tekma za olje, rude, trge in baze jača kot vse konference za mir

Medtem ko zastopniki zavezniških oziroma "združenih" narodov konferirajo, kako zgraditi efektivno organizacijo, ki bo zmogla ščititi mir, vidimo povsod po svetu tajne in odkrite spopade med nasprotujočimi si interesi, o katerih se v San Franciscu boje razpravljati.

Pokolje v Damasku je nastalo vsled intrig za olje in baze. Boj je za vrelce, za prevlado nad Sredozemljem in bližnjim vzhodom, za vzletališča, za rude in tržišča po svetu.

Navedeno so v teh sporih zgolj vlade prizadetih dežel. A v resnici so te vlade v glavnem izvrševalke možganih ekonomskih kombinacij privatnega kapitala.

V svrhu zmanjšanja tekme med njimi se največje izmed njih združujejo v kartelih. To so mednarodni trusti, ki so pred to vojno kontrolirali pretežni del produkcije in distribucije po svetu, in ki niti v vojni niso bili povsem razpuščeni. Glavni faktor v njih so bile nemške, ameriške in angleške veleporacije ali trusti. Kontrolirale so med sabo kemično industrijo, produkcijo in distribucijo olja, jekla, tekstilno industrijo itd. Ko je vojna trajala že par let, so zaupniki kartelov še vedno delovali, da si jih obvarujejo za uspešno funkcioniranje kadar je bo konec. Na teh sestankih so prav lahko sedeli angleški in ameriški zaupniki kartelov skupno z nemškimi, ali pa so slednje zastopali zaupniki švedskih industrialcev in švicarskih bankirjev. Ni še dolgo, ko se je en tak njihov sestanek vršil na Švedskem. Razpravljali so, kako si obvarovati kontrolo nad patenti, posebno nad nemškimi, da se jih ne polaste tekme. In šlo se jim je seveda za ohranitev kapitalističnega sistema in s pomočjo svojih vlad za kontroliranje svetovnega trga in cen.

Minuli teden se je zdelo sovjetskemu poslanstvu v Londonu potrebno nasloviti angleškim in ameriškim industrialcem svarilo, da s svojim delovanjem za ohranitev kartelov vodijo k obnovitvi nemške municijske industrije in nemškega militarizma. Torej v nov svetovni konflikt.

Sovjetski poslanik v Londonu ve, da industrialcev in bankirjev, ki ustvarjajo karte, s svarili ne bo sprebrnil. Opozoril pa je svet na nevarnost, ki mu preti vzlic zmagi zaveznikov v Evropi.

Nekaj slike o koncentracijskem taboru, v katerem je bilo štirideset Slovk, med njimi soproga Mileta Klopčiča

Wm. Arbanas, sin bivšega hrvaškega cvetličarja Arbanasa v Chicagu, je pisal Donaldu J. Lotrichu nekje s Sudetov na Češkem med drugim o koncentracijskih kempih, v kateri je bilo štirideset Slovk. V pismu, datiranem 15. maja, pravi med drugim:

"Mesto, v katerem sem, ni veliko, a v njemu se sledovi nemške beštjalnosti dobro poznajo. Koncentracijska kempa ima približno toliko prebivalcev, kakor mesto. Oziroma jetnikov. Bržkone jih je bilo celo več kot meščanov. Nekega dne sem hodil po cesti, ko srečam dva jugoslovanska vojaka. Naravno, da sem ju ogovoril. Bila sta zares vzradoščena, ko sta slišala govoriti ameriškega vojaka v njunem jeziku. V pomenku sta me vprašala, ako bi utegnili iti z njima v koncentracijsko kemp, kjer me bosta seznanila s

štiridesetimi Slovkami, ki so bile v nacijskem jetništvu. Sel sem. Vse žive v eni sobi. Naj dodam, da je čista. Nikjer nobenega madeža. Pozna se jim, da so si opomogle, od kar so osvobodjene. Šle so skozi nacijski pekel, ki ga ne bodo nikdar pozabile. Osvobodili so jih ameriški vojaki, ki so z jetniki delili svoje odmerke. Vsa skupina je postala zelo razigrana, ko je čula ameriškega vojaka govoriti jugoslovansko. Starost teh žensk je od 18 do 45 let. Smejale so se in šalile in se radevale kakor otroci. Pripovedovale so nam tudi kaj vse so morale prestat in ko jih poslušal, si ne moreš pomagati, da ti ne prišle solze v oči. Govorili smo o Ameriki, in tudi peli smo.

Ob enem s pismom je poslal listek, ki ga je napisala soproga Mileta Klopčiča, o katerem je ponosno poudarila, da je parti-

skaj bo s tovarnami, ki stanejo vlado na stotine milijonov?

Kaj bo s tovarnami, ki stanejo vlado na stotine milijonov?

V pričetku oboroževanja in bolj pa v prvem letu vojne je dala zvezna vlada za pospešene vojne produkcije zgraditi veliko novih tovarn, pomolov, ladjedelnic in povečala na svoje stroške prejšnje tovarne, kar stane ameriško ljudstvo več milijard dolarjev.

Vsled odpovedanja vladnih naročil je sedaj precej teh tovarn praznih. Ena ogromna blizu Detroitu, v kateri je Fordova kompanija izdelovala za našo armado bombnike, baje popolnoma preneha enkrat ta mesec. Zgradičev te tovarne stane zvezno vlad okrog sto milijonov dolarjev. Fordova kompanija pravi, da je ne bo več potrebovala. Unija avtnih delavcev oporeka in sumi, da ima Ford pri tem kake druge namene, n. pr. dobiti tovarno za mal denar, pa bi jo potem lahko pustil v nemar.

V odboru unije so tudi razpravljali, ako bi jo ona prevzela ter jo operirala kot kooperativno podjetje.

V Chicagu so zaprli tovarno, ki je stala vlado \$20.000.000. Obratovala jo je Studebaker kompanija. Slična poročila prihajajo iz Indiane, Ohia, iz vzhodnih držav in tudi že razpravljajo, kaj storiti z velikimi vladnimi tovarnami v Los Angelesu in drugje ob Pacifiku, ko ne bo več potrebe za vojna naročila.

Za delavce je to vprašanje zelo važno. Zaprte tovarne zapne nič ne pomenijo. Čemu ne bi unije same izdelale zaposljalni načrt in šle v vojno, namesto da se zanašajo le na "free enterprise" in na kongres, ki ni v ta namen še ničesar ukrenil?

zan. Njeno ime je Marta. Pošilja pozdrave Ivanu Molku, Franku Zaitzu, Katki Zupančiči in vsem drugim sodelavcem. Na listku pravi, da "pošilja te lepe pozdrave štirideset Slovk, katere so rešili ameriški osvoboditelji izpod nemškega tiranstva in gotovega poglana."

Poleg Marte Klopčičeve so na listku podpisali sledeči osvobodjeni ujetniki: Zdenka Earjan, Marija Kegu, Angela Makuc, Roza Sorel, Albina Černivec, Kristijana Sobnik, Ivanka Kosanc Ljuba Kodre Fanika Kačar, Stefka Vizjakova, Lina Šega, Tinka Pihler, Zdenka Margon, Fani Jakomin, Gina Kernenec, Anja Boruta, Jerca Bergant, Minka Ilam, Vesenska Cerko, Anka Tramsšek, Lija Vesel, Milka Erzožnik, Rozi Travnikar, Vanda Blaganje, Poldka Šubert, Magdalena Škrofic, Pavla Kogej, Milka Grad, Mira Zapečnik, Marica Rline, Breda Kobal in Tatjana Teržan.

Čemu se niso podpisale vse, na listku ni pojasnjeno.

Mile Klopčič je bil do leta 1929 dopisnik Prosvete in pisal je tudi v Ameriški družinski kolegial ter v Majski glas, v katerem je tudi letos zastopal.

skaj vlada obžaluje, ker se priporočila WTUC ni upoštevalo. Poudaril je važnost organiziranja delavstva v svetovnem ustroju in dejal, da brez njegovega sodelovanja ne bo mogoče izvesti obetane svetovne socialne zaštite in ne drugega programa zavezniških vlad.

Poleg francoske delegacije so se za priporočilo WTUC zavzele tudi sovjetska in mehiška delegacija in še par drugih. Ampak vendar je ta incident pokazal, da na konferenci še vedno prevladujejo člani takih vlad, ki gledajo na delavce in njihne unije ter stranke z viška, ako ne s prezirom.

Zed. države pred velikimi nalogami doma in po svetu

PREDSEDNIK TRUMAN POUĐARIL, DA BO TREBA ŠE VELIKO BOJA IN ŽRTEV, PREDNO BO JAPONSKA PORAZENA. — ŽIVILSKO VPRAŠANJE DELA VELIKO PREGRAVIC. — PROBLEM BREZPOSELNOSTI SPET TU

Predsednik Truman je v svojem nedavnem poročilu kongresu podrobno razložil naš vojni položaj in poudaril, da bo vojna z Japonsko — ako bo vztrajala v nji do konca — še zelo težavna, združena z velikimi žrtvami, predno bo Hirohitovo cesarstvo toliko poraženo, da se bo zrušilo enako kot se je Hitlerjevo.

Optimizem neupravičen

Iz njegovih izjavanj je razvidno, da je optimizem onih, ki vidijo Japonsko že na kolenih, veliko pretiran. Res, da povzročamo Japoncem velike izgube in da naši bombniki rušijo japonska mesta, toda bilo bi napačno, ako bi pri tem Japonske izgube precenevali, naše pa podcenevali.

Japonski vojaki so drzni, fanični in vztrajni. Treba se je boriti z njimi za vsako ped zemlje na vseh otokih, kjer so se utrdili. In njihovi takozvani samomorilski letalci povzročajo našim ladjam veliko izgub in škode. Tak letalec se požene proti nji, dobro vedeč, da bo konec njegaj, njegovih tovarišev in njihnega letala, toda ob enem vedo, da bodo s tem, ako se poženejo na pravi kraj napadene ameriške ladje, tudi nje konec, ali pa da jo vsaj onesposobijo za nadaljno akcijo.

Znano je, da so kot posledica takih napadov naše ladjedelnice na zapadu s popravljanjem poškodovanih ladij toliko zaposlene, da je treba z mnogimi ladjedelnicami v naši atlantska pristanišča, kar jim podaljšuje vožnjo za teden do dva tedna dni.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Vojnih brig za to deželo ni še konec

Iz predsednikovega poročila je torej jasno, da vojna z Japonsko še preha v odločilni štadij. Dasi imamo tudi na Pacifiku premoč v zraku, ima Japonska še veliko letal in producira jih vsak mesec nad tisoč novih. Njena bojna mornarica je sicer zelo oslabiljena, toda je še daleč od uničenja. In pod orožjem ma štiri milijone mož kopne armade in več milijonov v rezervi.

Truman je dejal, da bomo proti tej sili postavili najmanj tri milijone mož, torej manj kot jim ima Japonska proti nam, kcr mi imamo boljše opremo in pa premoč v letalstvu. Namen ameriškega vrhovnega poveljstva je z mehanizirano silo vojno na Pacifiku čimprej končati in prihraniti čimveč naših življenj.

Upoštevati je potrebno tudi distance. Za dovažanje potrebščin naši oboroženi sili moramo po tisoče milj dolgi poti dočim so Japonci večinoma v domačih vodah in do otokov, na katerih se bore, imajo v primeri z Zed. državami jako blizu.

Ko si vse to predstavimo, lahko razumemo, čemu je predsednik v svojem poročilu ta dejstva tako resno poudarjal.

Zamotanosti v Evropi

Poleg zaposlenosti z vojno v Aziji ima ta dežela še vedno veliko preglavic tudi v Evropi in jih še dolgo ne bo konec. Nastajajo nesoglasja, ki se zde včasih tolikšna kot da jih ne bo mogoče premostiti in da bodo vsled tega razkoli neizogibni. A jih konec konca vendar nekako dno.

Vzrokov za nevoljo veliko v mirnem času, še več pa v vojnih razmerah

Dasi Zed. države niso vsled vojne niti z daleč toliko prizadete kot evropske dežele — kajti tu se javnost hvali celo z vojno prosperiteto, imajo ljudje vendarle veliko vzrokov za pritožbe. Posebno glede distribucije živeža, vsled pritožbe cen in črnega rga. Vlada kontrola nad špekulanti ne deluje kakor bi morala. Graft ima za to stanje veliko "zasluge".

Odredbe, ki določajo, v katerih obratih so delavci potrebni in v katerih ne, se tudi ne izpolnjujejo povsod pravično.

Ne samo živila, obuvala in druge potrebščine, tudi material industriji in drugim obratom se deli po odmerkih. Kongresne preiskave so dognale, da se tudi v distribuciji materiala ne ravna vselej pravično. Ali ga dobe več kot ga potrebujejo, drugim ne puste eni doblje delavcev, ali pa ne dajo zadosti materiala. Prizadeti se pritožujejo a jim odgovarjajo, da smo pač v vojnih razmerah, pa je treba vsem potpeti.

Tako smo se minule tedne tudi mi pritoževali nad težavami, ki so povzročile, da Majskega glasa nismo mogli izdati ob običajnem času. Glavna vzroka, kot smo že pojasnili, sta pomanjkanje delavcev v tiskarnah in pa odmerki papirja. Ako ga tiskarna nima dovolj, ali ga ne prejme ob času, leži gradivo v nji postavljeno in čaka, da pride naročeni papir. In potem še več dni zamude v knjigovoznici, da je že kar od sile.

Še nikdar nismo imeli s kako našo publikacijo toliko neprilik in zakasnitve, kot z letošnjim Majsim glasom.

Sedaj ga upravništvo razpošilja in uverjeni smo, da se bodo razpečevalci potrudili, da pride med čitatelje, kajti veseli ga bodo.

Konferenca združenih narodov in delavstvo

Dasi je na konferenci zavezniških vlad v San Franciscu precej takih zastopnikov, ki so člani delavskih strank, imajo za socialne probleme, ki se delavstva po svetu najbolj tičejo, prav malo časa. Zaposleni so najbolj s triki stare tajne diplomacije, z žongliranjem, kdo bo imel v bodočem društvu združenih narodov več veljave in besede in kako nastopiti proti deželam, ki bi kalile svetovni mir.

Nekako takrat ko se je pričela ta konferenca, se je vršila v bližnjem Oaklandu in deloma v San Franciscu konferenca novo

zasnovane zveze strokovnih uni, ki je imela postanek na svojem prvem zboru v Londonu. Tu je bila nadaljevana, da zasnuje program, pravila in naloge novi mednarodni organizaciji, ki bo ustanovljena v Parizu. Zastopane so bile angleške, francoske in sovjetske unije, dalje unije raznih drugih evropskih dežel, unije iz Mehike in drugih latinskih republik, iz Zed. držav pa unije CIO. Torej ogromna večina organiziranega delavstva. Naravno, da so razpravljali tudi o konferenci združenih narodov, kajti za delavstvo je bodoča uredba življensko vprašanje. Zastopniki

vseh teh uni so se vsled tega obrnili na vodstvo konference zavezniških vlad, s priporočilom, naj se da prostor na zborovanju tudi predstavnikom World Trade Union konference, ki nai bi imeli svetovalni ali takozvan posvetovalni glas.

Priporočilo je bilo prvotno sprejeto, toda 10. maja v drugem odboru zavezniške konference, ki ima opravka s poslovnim redom, na odklonjeno. Poročali so, da se je to zgodilo na pritisk ameriške vlade, ker A. F. of L. ni zastopana v WTUC. Načelnik francoske delegacije je potem konferenci združenih narodov izjavil, da franco-

ski zastopnik WTUC ni upošteval. Poudaril je važnost organiziranja delavstva v svetovnem ustroju in dejal, da brez njegovega sodelovanja ne bo mogoče izvesti obetane svetovne socialne zaštite in ne drugega programa zavezniških vlad.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Klic "brigajmo se samo za Ameriko" je neresen in brez trdnih tal

Znani kolonec Walter Winchell je v nedeljo 27. maja v svojem komentiranju dogodkov in oznanjanju novic ter "novic" ostro prijel tiste Američane, ki so s svojo mentaliteto in brigami rajše kje na Poljskem, v Nemčiji, Italiji itd., kot pa da se bi domislili, da so sedaj državljani te dežele in njihna briga bi morala biti nji posvečena.

Ta svoj klic je on dramatiziral v govoru po radiu, ki ga ima vsako nedeljo in pravi, da ga poslušajo nad dvajset milijonov ljudi.

Do dneva, ko so japonska letala zabrnala nad Pearl Harborjem, so ponavljali klic "brigajmo se za Ameriko" posebno izolacionisti. Trdili so, da se vojni prav lahko ognemo, če bomo pustili druge dežele v miru in se brigali le za svojo deželo. Njihov boj je bil posvečen proti "internacionalcem", češ, da nas bodo gotovo zapletli v vojno, če jim — pred vsem Rooseveltu — ne vzamemo vajeti iz rok.

Ako se bi izolacionisti takrat res brigali "samo za Ameriko", bi jim njihne propagande, ki je bila silna in je odmevala po vsem svetu, ne bilo zameriti. Toda mnogi izmed njih — zelo vplivni in bogati med njimi — so imeli v tem svojem patriotizmu in amerikanizmu zelo sebične in tudi zle namene. Mnogi so v kotičku svojih tajnih misli na vso moč želeli zmago Hitlerju in v ta namen delovali proti vsaki potezi ameriške vlade, ki bi šla za tem, da se pomaga Angliji in drugim v vojni proti osišču.

Precej jih je v tej deželi takih, ki Anglijo toliko sovražno, da bi ji privoščili poraz.

Ni jih bilo malo, ki so želeli, naj bi Hitler rajše na Sovjetsko unijo udaril in ko je to storil, so se čuli vzklili vzradoščenja v Zed. državah in tudi v Angliji, čeprav je bila sama v vojni. Zed. države tedaj še niso bile zapletene v njo, zato se je tu lahko bolj odkrito izražalo simpatije do Hitlerjeve vojne proti Rusiji kot pa na Anglskem. A tudi tam se je dobil celo član vlade, ki je enako z McCormickovo čikaško Tribuno izrekel nado, da bi Hitler in Stalin v njuni vojni "oba izkrmavela".

Brigati se samo za Ameriko je za razumnega človeka nemogoče, kot je to nemogoče za državljana katerekoli druge dežele.

Vprašanje je le, kako in čemu se brigajo za ostali svet in za poedine dežele. Vsakemu Američanu je znano o "ameriških interesih", ki smo jih tu pa tam branili z orožjem v Mehiki, v Nikaragvi, na Kitajskem in še marsikje — če ne z orožjem, pa z našo ekonomsko in diplomatično silo.

Tisti Američani, ki kontrolirajo velik del rudnikov in druga bogastva v Centralni in Južni Ameriki, ki posedujejo v nji veletrgovino s tropičnim in drugim sadjem, ki imajo kapital v železnih in v drugih obratih križem sveta, so že davno poskrbeli, da se naša vlada za njihne privatne koristi (katerim pravimo zaradi lepšega "ameriški interesi"), jako briga in jih ščiti. Marsikak naš diplomat v Južni Ameriki, v Mehiki, na Kitajskem itd. se je potrudil v prid "ameriških interesov" pomagati lokalnim oblastim zadušiti stavke in ameriški kapital je z direktno ali pa indirektno pomočjo vlade vprizoril v latinski Ameriki že precej "revolucij" in kontrarevolucij.

Ampak baš ti ljudje so najglasnejši z naukom, da naj se mi — delavci — brigamo samo za Ameriko, ali pa se poberimo, od kjer smo prišli! Oni nočejo, da bi se delavci in drugi mali ljudje naučili spoznati njihne brige, njihne interese in njihno politiko v tujih deželah.

Pod pretežno nevtiralnostjo smo indirektno pomagali k zmagi fašista Francea in to "nevtiralnost" je pozdravljali ves bizniški tisk, izolacionisti in ves klerikalni aparat — navidezno zato, ker smo s tem pokazali, da smatramo civilno vojno v Španiji za njeno notranjo zadevo, a v resnici iz radovanja, ker je ostala španska republikanska ("socialistična", komunistična") vlada osamljena. Tako smo na svoj način pomagali preprečiti "komunizem" v Španiji in le zato se je šlo.

Koncem prejšnje svetovne vojne smo pomagali Angliji, Franciji in drugim z intervencijo proti boljševiški revoluciji, pač zato, ker se je tudi ameriška vlada in tukajšnji posedujoči razred zelo brigal, kaj bo nastalo iz preobrata v prostranih stépah skrahiranega carizma.

Pokojni Roosevelt in pred njim Wilson sta se veliko brigala, kakšne vlade naj dobi svet po vojni; in enako — v mnogih slučajih še bolj, zanima to vprašanje Anglijo, Francijo, Sovjetsko unijo itd.

Prepiri v svetovni javnosti radi oblike vlade v Grčiji, na Poljskem, spor radi Trsta, boj za in proti monarhiji v Italiji, prekanja radi oblike bodoče Nemčije — vse to dokazuje, da je svet eden in da so razdalje na njemu vedno krajše.

Politikom v kongresu in uradnikom v državnem departamentu ter v vladi sploh je sicer čestokrat neprijetno, kadar se nanje pritiska od kake izredno glasne organizirane skupine, n. pr. poslednje mesece pritisk s strani ameriških Poljakov, ki dehujejo pod okriljem vsega klerikalnega aparata v tej deželi. Morda je imel Winchell v mislih te vrste Američane, kajti oni v svoji sedanjí kampanji ne nastopajo toliko kot Američani, ampak poudarjajo, da govorijo v imenu šest milijonov Poljakov v Ameriki. Politik ne ve, če imajo res toliko glasov v žepu, pred



"GOODBYE, VOJASČINA" Oddelek ameriških vojakov, ki so bili odpušeni iz armade na podlagi sedanjega "point" sistema. Pozna se jim, da so veseli povratka v civilno življenje.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Prilika trka drugič...

"Na vsem božjem svetu ga ni tako miroljubnega in dobrega naroda, kakor je narod slovenski! Vi, Belokrajinci, ste pa nje-ga cvet!" tako je vzklikal rodoljub, ki je lovil glasove za svojega kandidata.

Shod je bil na kratko roko sklican in udeležila se ga je komaj dobra peščica ljudi. Rodoljub je svoje veliko razočaranje skrbno prikrival z navidezno veselostjo. No in so belokrajinski rojaki povabili prijaznega gospoda s seboj v gostilno. Vino je bilo dobro in so pridno napivali drug drugemu.

Samo četrt literčkom vajenemu rodoljubu so se čustva kaj hitro razžgala. Gnavila ga je nevolja zaradi ponesrečenega shoda. Bolj ko jo je topil z vinom, več je bilo. Oježila se mu je zgovornost in z jezika so mu pričele leteti samo še bodice.

Opazivši, da se je na vse strani grdo zameril ter da je iz prilično majhne polomije naredil veliko, nepopravljivo polomijo, se je toliko spozabil, da se je pričel biti po prsih, pa kričati nekako takole: "O, saj vem, da bi se me radi lotili, če ne bi bil jaz to, kar sem, namreč c. kr. uradnik! Jaz sem Avstrija! A vi? Kaj ste vi? Manj ste, nego so fige cesarskih konjev na cesarski cesti..."

Močne roke so ga dvignile s stola in ga zanesle pod kap. Za njim je priletel iz njegov klobuk. Nato so se mu gostilniška vrata pred nosom zaprla in zaklenila. To ga je šele prav razljutilo. Jokaje od gneva je grozil s pestmi. "Vi, vi črvi! Premajhni ste in preničevi, da bi se zavedali, kaj ste storili. Čast Avstrije vas bo pozvala na odgovor! Vi, ki se držite, da ste nekakšni Slovenci! Jaz, avstrijski c. kr. uradnik, jaz vam povem, kaj so Slovenci! Bradavici so na telesu Avstrije! A vi, bolokranjski divjaki, vi ste še manj, vi ste samo brk na bradavici!"

Tu so se znova odprla vrata, hkrati pa se je na vratih pokazal tudi velik škap, ki ni bil prazen. Mrzla in več ko navadna prsna kopel ga je pri prič strelznila in zbrhtala. Pobral se je in

izgubil v noč.

"To je bila pika vsej epizodi," je končal znanec, ki mi je to reč pripovedoval baš ob času, ko so se nekateri slovenskih vodilnih mož kar prehiteli na poti v Beograd. Mreže s cesarskim Dunajem so bile pretrgane, in brižni slovenski politiki niso mogli počakati, da bi se jim navdušenost nekoliko razkabila, marveč so hiteli spletati novo mrežo. Bratsko vez so jo imenovali... Centralizem. Ujedinjenje.

"Nemara nas bo i Beograd kdaj smatral za bradavico na državnem telesu," se je trpko nasmehnil znanec.

"Pa si bomo sami krivi..."

Le deloma. Glavno krivdo je pripisati stoletnemu avstrijsku, ki nas je zmerom in dosledno držalo v tako tesnih razmerah, da se nismo mogli nikoli kaj prida politično razmahniti. Edino borbe za ljubi kruhek, medsebojnega pehanja, tega smo se dobro naučili — sebi v škodo in Avstriji na korist. Sola in cerkev in uradi, vse nas je tlačilo v skromnost. Rodoljubi so hodili vse v frakih in talarjih po deželi. Ali če si jim potrkal na lupino, je zadonelo volto — volilna skrinjica... Kruhek. Koritce.

To in taki bi naj bili politiki? Pravi politik mora imeti višje cilje, toda ne onih za oblaki; lahko je veliki idealist, toda pod nogami mora čutiti trda realna tla; imeti mora znanje in razgibanost duha, pa zdrava, trdna načela; biti mora vztrajen in odločne volje; imeti mora nastop in dar govora; imeti mora čim več izkušenj in razgledanosti, da zna stvarno presojati in se znajti v vsakem položaju. In biti mora poleg vsega človek, človek s sreem in dušo, ne kakšen fino izdelan kompliciran stroj. Če mu manjka katera teh lastnosti, tedaj sposobnost njegova šepa in šepal bo tudi vpliv njegov.

Pa mi našteje, koliko jih imamo takih mož? Morda bi jih bilo par, da niso že pod Avstrijo bili razkričani kot prekucahi in državni nevarni elementi. Namesto njih se silijo v ospredje navčneži. Bolj ko so politično še

očmi so mu prihodnje volitve, pa jim v svojih govorih priliva s hujkanjem olje na ogenj. Pomagajo še Litvinci, ki tudi govore v imenu "vsega naroda", tudi nekaj Ukrajincev (Rusinov) deluje za osvoboditev Ukrajine, zelo glasni so Srbi pod vodstvom Fotiča, in slovenski klerikalci se derejo, da bi koga prevpili.

Ogromna večina teh elementov deluje za gnili red prošlosti. Boje se napredka, socialnih preobratov — oziroma, boje se za svoje privilegije. Zato se eni brigajo, bodisi tu ali kjerkoli, da si jih ohranijo, in drugi pa, da ustvarijo družbo socialne pravičnosti na mednarodnem temelju.

Ako prevladajo v tem procesu prvi, bomo sicer lahko rekli, da so zavezniški res zmagali v vojni, a ob enem bi ostal v veljavi isti red, kakršen poraja ekonomske krize, fašizem in vojne.

Če zmagoje drugi — kar se prej ali slej gotovo zgodi, pa dobimo svet vzajemnosti. V njemu bo izkoriščanje in prid posedujočih iztrebljeno in s tem vred vzroki, radi katerih nastajajo lakote, gospodarski polomi in vojne. Vredno je, da se borimo v vrstah onih, ki so za svet vzajemnosti in s tem za odpravo socialnih zla.

mokri za ušesi, bolj kriče. Obnašajo se kakor dete, ki ne ve, kaj bi počelo s svetlim goldinarjem in je vse srečno, če mu ga kdo zamenja za vinar. Tudi naš goldinar pojde za vinar, se bojim... Prilika pa potrka ponavadi le enkrat, redko redko kdaj drugič...

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

V. IZKAZ

Renton, Wash. John Shumrov \$1.00.

Sheboygan, Wis. Fran Stih \$1.50.
Little Falls, N. Y. Frank Gregorin 65c.

Chicago, Ill. Po \$2: Peter Swolsak in Victor Gregurich; Math. Petek \$1.15; Anna Zbaničnik 51, skupaj \$6.15.

Cleveland, O. August Komar \$2. (Poslal John Krebel.)

St. Louis, Mo. Ciril Medved \$1.
Los Angeles, Calif. Julia Parker \$1.05.

Pueblo, Colo. John M. Stonich \$1.00.

Barberton, O. Josephine Platner \$1.00.

Lorain, O. Johanna Kristoff \$2.
New York, N. Y. Kathy Horvat \$1.50.

Edmond, Okla. Frank Knafels \$1.50.

Enon Valley, Pa. Anton Cvetan 65c.

Sheridan, Wyo. Anton Podobnik \$1.65.

West Allis, Wis. Po \$1: Anton Demshar in Joe Radel, skupaj \$2.

Fairmont, W. Va. Joseph Torkar 25c.

Milwaukee, Wis. Po \$1: Joseph Fritz, F. Kréner in Mary Camer; po 50c: Paula Vogrich, Lovre Zavrli in Mary Vasil, skupaj \$4.50. (Poslal Louis Barborich.)

Berkley, Mich. Peter Benedict \$3.15.

Bridgeport, O. Konferenčna organizacija JSZ in P. M. \$5; po \$1: Joseph Snoy, Mike Luketich, Peter Kroflich, Geo. Vucelich, Frank Miheleich, Louis Paulinich, Paul Illovar, John Vitez in Matt Tušek; Joseph Skoff 75c; Frank Mesar 50c, skupaj \$15.25. (Nabrano na konferenci JSZ in PM 27. maja na Bartonu, O., poslal Joseph Snoy.)

Hermine, Pa. Po \$2: Anton Chater in Andy Bertl, skupaj \$4. (Poslal Anton Zornik.)

Willard, Wis. Po \$1: Matt Malnar in John Hrib, skupaj \$2. (Poslal Mike Kruzic.)

Skupaj \$55.80, prejšnji izkaz \$371.92, skupaj \$427.72.

★

PODPORA MAJSKEMU GLASU

Moon Run, Pa. Po 25c: Max Florjancich, Anton Ambrozich, Jacob Tome, Mike Resnik in Valentin Kral, skupaj \$1.25. (Poslal Jacob Ambrozich.)

Ely, Minn. Geo. Kochevar 25c.

Bridgeport, O. Louis Gorenc 50c.

Chicago, Ill. Po 50c: Anton Kupka, Olga Martinjak, Wilma Gratchner, Alice Kosmerl, Tim Prelesnik, Ruth Prelesnik in Frances Ciarak, skupaj \$3.50. (Nabrano John Rak in Louis Zorko.)

Skupaj \$5.50.

PODPORA MAJSKEMU GLASU

Moon Run, Pa. Po 25c: Max Florjancich, Anton Ambrozich, Jacob Tome, Mike Resnik in Valentin Kral, skupaj \$1.25. (Poslal Jacob Ambrozich.)

Ely, Minn. Geo. Kochevar 25c.

Bridgeport, O. Louis Gorenc 50c.

Chicago, Ill. Po 50c: Anton Kupka, Olga Martinjak, Wilma Gratchner, Alice Kosmerl, Tim Prelesnik, Ruth Prelesnik in Frances Ciarak, skupaj \$3.50. (Nabrano John Rak in Louis Zorko.)

Skupaj \$5.50.

PODPORA MAJSKEMU GLASU

Moon Run, Pa. Po 25c: Max Florjancich, Anton Ambrozich, Jacob Tome, Mike Resnik in Valentin Kral, skupaj \$1.25. (Poslal Jacob Ambrozich.)

Ely, Minn. Geo. Kochevar 25c.

Bridgeport, O. Louis Gorenc 50c.

Chicago, Ill. Po 50c: Anton Kupka, Olga Martinjak, Wilma Gratchner, Alice Kosmerl, Tim Prelesnik, Ruth Prelesnik in Frances Ciarak, skupaj \$3.50. (Nabrano John Rak in Louis Zorko.)

Skupaj \$5.50.

PODPORA MAJSKEMU GLASU

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Spominski dan! Zunaj je po dolgem času zopet posijalo solnce. Kot da bi zamahnil s čarovno palico, je postalo vse živo na vrtu. Čudno, kako blagodejno vplivajo solnični žarki po dolgih, meglenih deževnih dnevih na vse življenje. Sedel sem zunaj na klopi in nehote opazoval to spremembo. Čez kamenito stezico se je vrstila dolga procesija mravelj in se težila pod bremenom bilk in koščki trave ter jih nosila v njih dom tam nekje za mejo... Ne daleč je oče robin krmil svoje mladiče, kateri so z vedno odprtimi kluni bili zanj res pravo "živilsko" vprašanje. V zraku so brnele čebele in z dreves je žgolelo ptičje petje. Le komarji, ki so ob solnčnem zahodu izredno pridni, so nekam izginili.

Spominski dan ljudje navadno praznujejo z raznimi paradami in kinčanjem grobov. To je praznik spomina na one, ki so v letih 1861-64 padli v civilni vojni med severom in jugom. Precej let je že minulo od takrat, toda rane, katere je pustila ta borba, še danes niso zaceljene.

Prav je, da se spominjamo mrtvih, a boljše bi bilo, da delujemo za odpravo vzrokov, radi katerih je nastala civilna vojna in sploh vsa druga klanja od takrat. Slavnost, radi katere je padlo toliko žrtev, še danes ni popolnoma iztrebljena. Doli na jugu in tudi v drugih krajih naše države ima še sledove — če že ne telesne, pa ekonomske. In danes, ko je strašni kataklizem svetovnega pokolja stresel zemljo prav do njene sredine, stoji vse to še življe pred našimi očmi.

Slovenski delavci

Nam, kateri smo se rodili v Sloveniji, zahajajo naše misli nehotne na rodno zemljo. Uhajajo tja ne zaradi kakega šovinizma, ampak vsled skrbi, kaj se bo zgodilo z našimi brati v njihni deželi. Danes so na delu sile — verske, politične in imperialistične, katerih cilj je razkosati Evropo v sfere ekonomskega imperializma in upostaviti red, kateri nam bi bil čimbolj podoban tistemu, kateri je prevladoval pred to vojno. Zastoj je pripovedovati tem burboncem, da se je svet med to vojno spremenil, da je bila Evropa krščen v potokih krvi in da so tu narodi, ki nočejo več te sužnosti. To so dokazali v ognju borbe. In eden izmed teh je naš narod. Bil je prvi, ki je stopil proti sovražniku v Jugoslaviji in zahteval samo to kar je njegovega in do česar ima dedne pravice, ki segajo nazaj več kot tisočletje.

To ni vprašanje "panslavizma" temveč gre se za ujedinjenje naroda, ki je bil zatiran politično in narodnostno več kot tisoč let. In brez te svobode je tudi rešitev socialnega vprašanja nemogoče. Mi Slovenci v Ameriki nismo slovenskega šovinizma nikoli podpirali. Posebno slovenski delavci organizirani v JSZ so imeli o tem zelo skromno mnenje. Toda kot socialisti vemo, da je rešitev narodnega vprašanja temeljni pogoj socializma. In da se to da rešiti na popolnoma miren, zadovoljiv način, dokazuje Sovjetska unija. Koroški, štajerski in primorski Slovenci prebivajo v svojih krajih nepretrgoma že od sedmega stoletja in to je precejšnje število let. Upamo, da je to za pridobitev domovinskih pravic dovolj dolga doba.

Boj proti Rusiji

Zadnje čase je postalo zelo popularno namigavati, da je boj med Ameriko in Rusijo neizogiben. V tej propagandi niso aktivni samo nemški simpatizirji, reakcionarni Poljaki itd., ampak je v tem na delu vsa tista drhal, ki je pred svetovno vojno Hitlerju in Mussoliniju tako pridno pomagala.

Tudi katoliška organizacija Kolumbovih viteзов se je na svojem zborovanju v hotelu Commodore v New Yorku veliko pečala s Poljsko in tarnala o komunistični nevarnosti. Celo v tej deželi in v centralni ter južni Ameriki baje narašča s strašno naglico. Sprejeli so resolucijo, v kateri obtožujejo sovjete, da hočejo zavladati Aziji

in Evropi. V nji pravijo med drugim, "da če se naši zastopniki v tej deželi takoj ne zavežejo te nevarnosti in podvzamejo proti nji potrebne korake, bodo te temne sile zdrobile našo zapadno civilizacijo, ki danes tako odlikuje človeka..." Temne sile?

V svojem proglasu naštevajo Jugoslavijo, Čehoslovaško, Poljsko pod lublinsko vlado in zaključujejo, da če dobi Rusija črto od Ljubeka do Trsta, bo sto petdeset milijonov Evropecev pod komunistično sužnostjo. K tem je došteti še dvajset milijonov ljudi na Srednjem vzhodu in osemdeset milijonov v Aziji. Na ta način — pravijo ti vitezi — bo Rusija vladala nad štiri sto milijonov ljudi. To bi bila za komunistiranje sveta nepremagljiva sila. Kaj Kolumbovi vitezi namigujejo, lahko vsak razume. Ravno ta organizacija je leta 1927-29 zahtevala intervencijo naše države v mehiški verski borbi (Christeros). K sreči smo imeli protestantskega predsednika v beli hiši.

Pri nas

Naši kongresniki so si povišali plače. Svotica povišanja znaša \$2,500 na leto in da bo še več zalega, so sklenili, da bo prosta davka. To je 25 odstotkov povišanja, in ker ni obdavčeno, znese še več. Seveda, kadar naši majnarji zahtevajo nekoliko priboljška, je pa nekaj drugega.

Naši kongresniki in senatorji zadnje čase precej potujejo. Sedaj, ko je streljanje v Evropi prenehalo, dobi naše kongresnike v nji v vseh večjih mestih. Ena izmed njih je Clare Booth Luce. To je bila v zadnjih nekaj mesecih že druga njena pot v Evropo. V kermelovi Tribuni (omeniti je treba, da med kermelom in Luce ni velikega prijateljstva; edino, kadar usekate po Rusiji, se sfrinjata) je opis njenega govora. Svarila je to deželo pred rečo nevarnostjo, ki preti Evropi. Govor je precej dolg in resume njenih izvajanj bi vzel preveč prostora. Ali mi se je dobro spominjamo izza časa zadnjih predsedniških volitev in njenega govora proti pokojnemu predsedniku Rooseveltu.

Naše aktivnosti

Za nas v Chicagu in okolici je važno, da poskrbimo na Proletarčevem pikniku v nedeljo 17. junija pri Keglu v Willow Springsu za čimvečji poset. To bo eden prvih piknikov v tej sezoni in prav je, da se po dolgih deževnih dnevih (upamo, da bo 17. junija solnčen dan) nekoliko ogrejemo v prosti naravi. In drugič, potrebno je, da bo ta prireditev uspešna tudi zaradi lista. Kajti cene v tiskarni se zvišujejo in Proletarec ne sme v finančne zagate. Zato, sodruzi in prijatelji, ne pozabite priti v nedeljo 17. junija na naš piknik h Keglu!

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

Tole mi ne gre v glavo?



Kako je mogoče, da te propagandni uradi lahko danes navdušeno pozdravljajo za junaka, osvoboditelja in zaveznika, jutri pa te proglasijo za bandita, gangsterja, kalilca miru in sovražnika svobode, to mi nikakor ne gre v glavo! Ali so lagali v prvem, ali pa v drugem slučaju, kajti oboje ne more biti resnica.

POVESTNI DEL

VLADIMIR RIJAVEC:

GREH

"Kaj se je zgodilo?" je vprašala Vera, ko je zadela ob gručo na trotoarju. Ljudje so se sklanjali drug nad drugim, se vzpenjali na prste, živahno povpraševali na desno in levo ter iskali v skupini, ki so jo stvorili, krivca tolikemu razburjenju.

"Kradla je!"
"Kradla je!"
"Kdo je kradel?"
"Hleb kruha je vzela."
"Kdo je kradel?"

Niti oni na drugi strani ceste niso ostali brezbržni za dogodek, ki je izgledalo, da je prinesel novo življenje v enakomernost in monotonost glavne ulice. Nekje iz prvega nadstropja so prihajali zvoki klavirja, lovili so se in iskali soglasja v simfoniji vrvenja pod sabo; sluzkinja, ki je čistila okna, je prenehala z delom in se zagledala v gručo; iz trgovine na drugi strani ceste je stopil trgovski pomočnik, si dal opraviti s svinčnikom in z zanimanjem spraševal prodajalca časopisov, kaj se je zgodilo.

"Kdo je kradel?"
"Tako mlada, pa že krade!"
"Nič čudnega! Nobeden ne pazi nanjo... vedno je na cesti. — Matere ni nikdar doma, ... v tovarni dela..."

"Ne dela več. Prejšnji teden so jih skoro polovico odpustili." "Četvero otrok je, ... gotovo so lačni!"
"Oče ji je vsak dan pijan..."

"Ali to ni izgovor, da sme krasti!"
Iz pekarnice je stopil lastnik, močan in rdeč, z belim predpasnikom pred sabo. Zrnil se je med ljudmi do male, ki je preplašena gledala, kaj se je dogajalo okoli nje, — ji iztrgal hlebec, v katerega je bila že zagriznila, iz rok in jo z mesnato roko udaril po licu.

"Kdo ti je ukazal krasti?"
Lice ji je zardelo od udarca. Stisnila se je k zidu, zajokala, si z roko obrisala prve solze, dvignila oči in pogledala ljudi okoli sebe, kot da išče usmiljenje, dobre besede, — a njihov obraz so ostali trdi in neprijazni.

"Ne smeš krasti mala," se je sklonila k njej starejša gospa in ji s čistem, po narcisah dišečim robčkom, obrisala lice.

"Lačna sem."
"Prosi bi bila morala!"
"Prosila sem, — — — a mi niso nič dali," je odgovorila iht.

"Res?"
Pokimala je.
Pekarju je bilo nerodno. Molčal je in gledal na nalomljen del hleba, ki ga je držal v rokah in s katerim ni vedel, kaj bi počel.

"Krasti se ne sme!" je rekla

gospa in ga rešila iz zadrege.

"Da, krasti se ne sme," je potrdil, se obrnil in si pričel delati pot, da bi se vrnil v prodajalno. Mala je z lačnimi očmi spremljala hlebec, ki ga je tiščal v roki.

"Koliko stane kruh?" ga je sredi poti prekinila Vera.

Pogledal jo je začuden, kot da ni dobro razumel vprašanja.

"Koliko stane kruh?" je ponovila.

"Zakaj?"

Povedal je vsoto.

Plačala mu je. Dal ji je hlebec, skomizgnil z rameni in se brez besed vrnil v prodajalno. Mali so zasijale oči; par gledalcev se je pomilovalno nasmehnilo. Stari gospej ni bilo prav.

"Potuho ji dajete..." Za svoj...

"Lačna je!" ji je upadla v besedo Vera.

"Za svoj greh je zaslužila kazni!" se ni dala zmotiti gospa.

"Greh?" se je začudila Vera. "Da, res! Po naših pojmih je grešila. Kradla je, ... toda dvomim, da čuti v sebi najmanjši očitke ali protest proti temu, kar je napravila..."

In ni greh le ono, kar nam teži vest?"

"Čudni pojmi in razlaganja!" se je oglašil nekdo. — Klavir je utihnil. Zadnji akord je vztrepetal in se izgubil v šumu ulice.

"Nič čudni!" se je uprla Vera in ponudila kruh mali, ki jo je hvaležno pogledala in brez zadrege zagrizla vanj.

"Nič čudni! Prav gotovo je v duši bolj poštena od marsikaterega izmed nas!"

In sploh to pojmovanje o poštenju!... Točno so nam opredelili: to je greh in to ni greh, to je pošteno in to nepošteno, to smeš in tega ne smeš..."

Nobenega ne zanima, kako je do greha prišlo, ... vsak se čuti le sodnika onemu, ki je grešil in obsoja stvari, ki bi lahko mirne duše šel preko njih in ki niso nič v primeri z onimi, ki se dogajajo za pobeljenimi in nedostopnimi kulisami, skrivajoč par vsega stih in vsemogočih izvoljencev...

in za katere ne bomo izvedeli nikdar!... Je morda pošten tisti, čigar umazanije, s katerimi se bavi, ne vodijo na obtožniško klopo, pa zardeva pred njimi, kadar je sam; — — — za katere ga nobeden ne preganja, mu jih nobeden ne očita in ki mu pečejo vest, če jo sploh še ima?!

So še slabše stvari kot je kraja! In kadar se na to spomnim, takrat se mi smilijo zločinci. Oni stavijo vsaj nekaj na kocko; — igrajo za svojo kožo, za svojo svobodo! Grede odkrito za svojim ciljem in ne delajo podlosti v rokah! In to mi je vsekar dražje!"

Govorila je razburjeno in z glasom, ki ni mogel zatajiti bo-

lečine njene duše. V lice je pobledele, a oči so ji sijale kot žerjavica.

"Prosila je za kruh... in ker ga ji niso hoteli dati, ga je vzela. Ukradla ga je... in pravite, da je zaslužila kazni zato, ... toda če je kdo izmed vas občutil kdaj glad in če je kdo pomislil, da čaka doma nanjo še troje lačnih ust, ki so se večeraj zadovoljila s par krompirji v obliči, a niso danes še ničesar okusila in si niti od jutri ne obe-tajo mnogo več, ... ji prav gotovo ne bo zameril greha, ki ga je rodila želja, da sebi in svojim bratcem preskrbi ono najpotrebnejše, najnujnejše in do česar bi vsak moral imeti pravico: kos kruha..."

A na to niste pomislili. Ne zanima vas. Niti vas ne zanima, kaj bo s tristo delavci Krossove tovarne, ki so jih prejšnji teden odpustili, ker jih zaradi izpolnjenih strojev ne potrebujejo več?"

Ravnatelj tvornice je delal pač po svoji vesti, — nobenemu ne bo padlo na misel, da bi mu sploh kdaj kaj očital. Ni grešil, ker mu je dovoljeno delati tako, kot je njemu prav. — — — Evo, na vse to ste pozabili!... Govorite o grehu šele takrat, kadar bo imel vsak vsaj toliko, da ne bo lačen kruha!"

Voz cestne železnice je zdrdral mimo in se ustavil malo pred križiščem. Gneča se je zgo-stila.

"Ne ovirajte prometa!" — — — Postajanje in zbiranje po trotoarjih prepovedano! — — — Ne ovirajte prometa!" je opozarjal prometni stražnik.

"Gospodična je še mlada," je rekel gospod z monoklom in se pokrovniteljsko nasmehnil. "Za par let bo mislila drugače. Življenja največkrat ne moremo spraviti v sklad z občutki, ki jih nosimo v sebi! Ono ima svoja pota in prisiljeni smo, da se jim pokoravamo!"

Gruča se je polagoma manjšala. Ljudje so odhajali po opravih, nasitili so svojo radovednost, si umirili vest in že za par trenutkov pozabili na dogodek, ki jih je zmotil ob mislih na obilno in okusno opoldansko kosilo, na prijeten popoldanski počitek, na večernje društvo, na partijo šaha ali biljarda v kavarni, na koncert, kino ali gledališče, — — — in jih za kratek čas potegnil v grobo vsakdanjost.

Spet se je oglašil klavir v prvem nadstropju; sluzkinja, ki je čistila okna, se je oprijela dela; trgovski pomočnik je zataknil svrgovino za uho in se vrnil v trgovino; mala je ostala sama. Stisnila se je k zidu in dobila kruh, ki ji je še ostal.

Ulica je dobila svoje navadno, živo lice; sličila je reki, mogla in pisani, polni vrtincev in le z redkimi zastoji, za katere je izgledalo, da jih ne mara in da jih skuša čimprej odpraviti iz svojega korita.

GLAS IZ OKLAHOM

Edmond, Okla. — Pošiljam vam \$5, od tega \$3 za naročnino in ostalo naj bo listu v podporo. Proletarec in pa list, ki ga izdaja Ira M. Finley, sta mi najljubša, in oba podpiram.

To mesto ima pet tisoč prebivalcev, med njimi enajst duhovnikov, namesto enajst čevljarjev. Pa sva le dva tukaj in neka ženska je začela z možem čevljarstvo obrt.

Slovensko nisem govoril že od leta 1915, od kar sem bil na obisku v Jolietu, prej pa nisem slišal slovensčine od leta 1895. Ko se svet nekoliko uredi, nameravam na obisk v Jugoslavijo, pa si svezim spomin na naš jezik s čitanjem Proletarca, da bom tam lahko govoril z ljudmi brez zapletanja.

Frank Knafelc.

Razporoke naraščajo

Meseca maja je bilo v Chicagu izdanih 3.401 dovoljenj za poroko, ali 103 manj kot maja lanske leto. V istem času je bilo vloženih 1.549 tožb za razporoko, od 1. jan. do 31. maja pa 7.685, ali sedem odstotkov več kot v prvih petih mesecih lanskega leta.

Priporočite prijatelju, naj si naroči Proletarca.



BRIVNICA NA PROSTEM nekje na Pacifiku.

Ajdovščina zgodovinsko mestece

Piše JOSEPH F. DURN

Slovenija je dobila svojo prvo vlado, kot je razvidno iz poročil po radiu in v časopisih. In ta vlada se je osnovala v sre-

lepe Vipavske doline, v Ajdovščini. To je lahko nekoliko v zadoščenje vsem tistim, ki prihajamo iz krajev, kateri so bili prodani v prvi svetovni vojni Italiji. Skozi petindvajset let je ta narod trpel kot nikjer drugje tako. Veliko ricinovega olja mu je okrutni italijanski fašizem posilil po grlu. In tisoče je bilo gospodarsko uničenih, obsojenih na Liparske otoke in v ječe, ali pa ustreženih samo zato, ker so bili zavedni Slovenci. Vsa ta leta so trpeli in prenašali zaničevanje, bili zatirani in preganjani zato, ker se niso hoteli ukloniti tem "kulturonosem" dvajsetega stoletja.

A prišel je dan obračuna z okupatorji. Vipavska dolina s slovensko Kalifornijo solčno Gorisko sta bili po vsem tem trpljenju osvobodjeni po hrabrih slovenskih in drugih jugoslovanskih četah.

Sicer je v osvobodjene kraje kanila grenka kaplja nesporazuma med zavezniki, a primorski Slovenci in Hrvati se nadejajo, da jim bodo pravični in da jim ne bo spet odrečeno kar je njihovega.

Ajdovščina je sicer bolj majhno mestce; mislim, da ima okrog osem tisoč prebivalcev, sedaj kolikor se jaz spominjam. Od kar sem zapustil te rodne kraje, je preteklo že veliko let. Spominjam se, da smo se od nas vedno ozirali na mali dve tovarni in njuna dimnika, iz katerih je puhtel dim. Ena, ako se ne motim, je bila tovarna sukanca in bombaža, druga pa svilen. V njima so delale največ okoliške Slovenke in Slovenci. Je ravno na meji Primorske in Kranjske. Meji jo potok Hubelj in most je mejnik. Na eni strani so Sturje, ki spadajo še v Kranjsko (Notranjsko) in na drugi je Ajdovščina, ki je že na Primorskem. V slučaju, da so se šturski fantje stegli, kar je bila na plesih v Sturjah radi lep-pih deklet obča navada, so jih morali priti mirit orožniki iz Vipave, ki je uro daleč. Orožniki v Ajdovščini niso imeli tam nič opraviti, čeprav so bili tik zraven. A predno so vipavski orožniki prišli, se je vroča kri že umirila in tepež ponehal. H korajži je pomagalo tudi dobro vipavsko vino.

Tod je tekla takozvana državna cesta — rekli smo ji cesarska. Šla je iz Gorice preko Vipavske doline v Postojno in dalje. Ze takrat je bila to lepa široka gramozna cesta. Do Ajdovščine je tekla tudi goriska železnica in tam je bila zadnja postaja. Še kot deček se spominjam, ko se je bavila avstrijska vlada z vprašanjem, da bi to progoto pregnili saj do vipavskega trga ali celo do Postojne in se tako zvezala z ljubljansko železnico. S tem bi dobili (po našu) tudi Pivčanje zvezo z železnico do Gorice. Drugače seveda so morali iti na Trst in od tam v Gorico. Saj tako šli jaz predstavljam.

Na eni strani ponosno stoji oče Nanos, ki brani to lepo Vipavsko dolino. Stari očanci so pripovedovali, da je stala tu v davnih dobah globoka voda in na vrhu Nanosa da je še danes velik kavelj, h kateremu so pripenjali colne. Če je to res, ne vem. Jaz tistega kavlja nisem

videl. Ako je voda tu res stala, je morala biti jako globoka, kajti gora Nanos sama meri 1300 metrov višine.

Na drugi strani sedaj tega malega zgodovinskega mesteca Ajdovščine je gora Čaven, ki pa ni tako visoka kot je orjaški Nanos. V vipavskem trgu je večje križišče kot v Ajdovščini, ker slednja stoji ob državni cesti, kakor Vipava, a v slednji je tudi deželna cesta, ki pelje v Idrijo in dalje.

Predno sem šel v to svojo novo domovino, se spominjam, ko se je pod avstrijsko vlado tudi Ajdovščina potegovala, da bi v nji nastanili vojaštvo. Zmagala je Vipava, ki je dala vladi na razpolago zemljišče za vojašnico brezplačno. Saj tako so takrat trdili. In res, leta 1910 so začeli graditi vojašnico, kjer sem bil nekaj časa tudi jaz uposlen. Dogotovljena je bila bila nekoliko prej kot sem se jaz — sedemnajstletni mladenič — poslovlil od vipavskega trga, in šel v obljubljeno deželo. V Vipavi so nastanili kakih 3000 avstrijskih "Janezov". Ko si je ta kraj priropala Italija, mi pripovedujejo, da je nastanila v Vipavi še več polentarjev kot pa je bilo prej v nji avstrijskih vojakov.

Sicer se ob tej priliki ne mislim pečati preobširno z zgodovino teh krajev, dasi bi jo bilo primerno opisati ob kaki drugi priliki. Sedaj si dajem duška radosti, ker je Primorska, kar se njenega slovenskega in hrvatskega ljudstva tiče, sklenila na svojo lastno iniciativo postaviti del združene Slovenije v federativni Jugoslaviji. In kot izgleda, se naši fantje dobro drže vzlic opoziciji angleške in ameriške vlade. In Tito s svojimi partizani ne odneha. Tudi vipavski so mnogo doprinesli za svojo osvoboditev. Ko je pričela Italija v tej vojni s splošno mobilizacijo, so mnogi pobegnili. Seveda, vsi niso mogli in marsikoga so utaknili v italijanski "banduro". Italijani so mislili iz njih napraviti janičarje, toda naši fantje so si ohranili svoj značaj in ponos ter se pripravljali, da se nekega dne bore za osvoboditev svojega rodne kraja. In ko je prišel dan, so pridrl v Nanos ter Čaven v boj za svojo štirinajstletno slovensko grudo.

Brali smo iz italijanskih virov poročila, da so Slovenci formirali svojo vlado enkrat v Trstu in drugič v Gorici in Italijani so seveda delali vtis, da sta to njihna mesta. Ampak partizani so bili bolj taktični in so šli v srce teh krajev — v Ajdovščino, katere tudi Italijani niso mogli prekrstiti, kakor Gorice ne, in tu so proklamirali svojo vlado.

Prepričan sem in imam trdno vero v to ljudstvo, da ne bo več dalo iniciative iz rok, in da bo držalo to svojo zemljo in rajše izkrevavalo do zadnjega kot pa se vrnilo nazaj pod tiranstvo in trpljenje, ki ga je prenašalo vsa ta leta pod "kulturno" Italijo.

Slovenska Primorska se lahko upravičeno ponaša s celo vrsto odličnih kulturnih delavcev, ki niso zahtevali ničesar kar ni njihovega pač pa propagirali pravice za svoj zastopljani narod. N. pr. slovstveni in umetnostni zgodovinar, dr. filozofije in pisatelj Avgust Zigon, je bil rojen v Ajdovščini. Izdal je razne študije o Prešernu, Copu, Levstiku, Stritarju, Jurčicu

in bil je ravnatelj državne študijske knjižnice. Dalje Josip Kostanjevec, ki je bil rojen v vipavskem trgu, Metod Dolenc, rojen na Slapu pri Vipavi, Anton Dermota, rojen pri Gorici, da ne omenjam splošno znanih popularnih pisateljev in pesnikov, ki so bili rojeni na Primorskem, n. pr. Bogdan Trnovec, socialistični pisatelj Henrik Tuma, novelist in pesnik Ivo Sorli, pisatelj, kritik in profesor Ivan Pregelj, Jože Pahor, rojen v Sezani, Pavlina Pajkova, rojena v Pijavi v Italiji, ki je spisala povesti "Za zoro" in "Kres".

Dalje so od tu gorški slavček Gregorčič, Bevk, Srečko Kosovel, Stanko Kosovel in drugi, katere je producirala naša Primorska.

Da to mimogrede omenjam, je vzrok dogodek pred leti. Imeli smo razpravo o slovenskih pisateljih in drugih intelektualcih. Pa je par "modrih" rojakov nahučilo nas, čes, kaj imamo mi takozvani Primorci beležiti na tem polju poleg Gregorčiča ali Bevka? "Poglej nas! Imamo Cankarja, Finžgarja, Prešerna itd. In omenjen je bil s ponosom škof Mahnič, "ki je bil celo moj sorodnik" in največji zatiralec napredne misli med slovenskim narodom.

(Konec prihodnjic.)

KAKTUS PIŠE

Pueblo, Colo. — Ko je bila ameriška socialistična stranka močna, ko so na njenih shodih z uspehom nastopali Eugene V. Debs, Norman Thomas in mnogi drugi; ko je bila Jugoslovanska socialistična zveza še prigraden mednarodni socialistični organizaciji; ko so bili številni klubi JSZ delavni, se nisimo ustrašili nobenega dela za pojačanje zveze. Nobenkoli nismo predstavljali, da pride kdaj do razkola. A prišlo je v času prve svetovne vojne.

Socialna demokracija ali druga internacionala je prepustila vse skupaj poteku časa. V tej dobi, namreč v letih prve svetovne vojne, pa je v Rusiji nastal sunek, ki je potisnil tok časa precej daleč naprej. In tedaj

smo izvedeli, da obstoja tretja internacionala.

Socialistična demokracija tega še do danes ni mogla preboleti. Kar so napravili sovjeti, je bila vse le diktatura. Niso se mogli sprijazniti s tem, da bi mogli uspostaviti delavski parlament delavci sami. In vendar je bila socialna revolucija leta 1917 v Rusiji socializem, kakršnega je predstavil delavstvu vsega sveta Karl Marx in kakršnega smo se učili in ga doumeli.

Ko je bilo prvo poglavje končano, je rekel Lenin delavstvu Rusije: "Zemlja, tovarne in vse drugo je vaše. Napravite si iz tega najboljše in v teh naporih se lahko tudi vsak kuhar vspopobi, da predseduje delavski vladi."

In kaj je v glavnem bilo storjenega s tem socialnim sunkom? Sistem privatnega dobičkarstva in izkoriščanja je bil odpravljen. Ropanje človeka po človeku je bilo iztrebljeno.

Reakcija vsega sveta je na ves glas zavpila proti temu in zahtevala, da se mora ta preobrat ubiti. Socialni demokrati niso bili izjema. Ves ta čas, od leta 1917 pa do sedaj, se je kapitalistični tisk zaletaval v sovjet, ki so bili rojeni na Primorskem, n. pr. Bogdan Trnovec, socialistični pisatelj Henrik Tuma, novelist in pesnik Ivo Sorli, pisatelj, kritik in profesor Ivan Pregelj, Jože Pahor, rojen v Sezani, Pavlina Pajkova, rojena v Pijavi v Italiji, ki je spisala povesti "Za zoro" in "Kres".

Dalje so od tu gorški slavček Gregorčič, Bevk, Srečko Kosovel, Stanko Kosovel in drugi, katere je producirala naša Primorska.

Da to mimogrede omenjam, je vzrok dogodek pred leti. Imeli smo razpravo o slovenskih pisateljih in drugih intelektualcih. Pa je par "modrih" rojakov nahučilo nas, čes, kaj imamo mi takozvani Primorci beležiti na tem polju poleg Gregorčiča ali Bevka? "Poglej nas! Imamo Cankarja, Finžgarja, Prešerna itd. In omenjen je bil s ponosom škof Mahnič, "ki je bil celo moj sorodnik" in največji zatiralec napredne misli med slovenskim narodom.

(Konec prihodnjic.)

KAKTUS PIŠE

Pueblo, Colo. — Ko je bila ameriška socialistična stranka močna, ko so na njenih shodih z uspehom nastopali Eugene V. Debs, Norman Thomas in mnogi drugi; ko je bila Jugoslovanska socialistična zveza še prigraden mednarodni socialistični organizaciji; ko so bili številni klubi JSZ delavni, se nisimo ustrašili nobenega dela za pojačanje zveze. Nobenkoli nismo predstavljali, da pride kdaj do razkola. A prišlo je v času prve svetovne vojne.

Socialna demokracija ali druga internacionala je prepustila vse skupaj poteku časa. V tej dobi, namreč v letih prve svetovne vojne, pa je v Rusiji nastal sunek, ki je potisnil tok časa precej daleč naprej. In tedaj

smo izvedeli, da obstoja tretja internacionala.

Socialistična demokracija tega še do danes ni mogla preboleti. Kar so napravili sovjeti, je bila vse le diktatura. Niso se mogli sprijazniti s tem, da bi mogli uspostaviti delavski parlament delavci sami. In vendar je bila socialna revolucija leta 1917 v Rusiji socializem, kakršnega je predstavil delavstvu vsega sveta Karl Marx in kakršnega smo se učili in ga doumeli.

Ko je bilo prvo poglavje končano, je rekel Lenin delavstvu Rusije: "Zemlja, tovarne in vse drugo je vaše. Napravite si iz tega najboljše in v teh naporih se lahko tudi vsak kuhar vspopobi, da predseduje delavski vladi."

In kaj je v glavnem bilo storjenega s tem socialnim sunkom? Sistem privatnega dobičkarstva in izkoriščanja je bil odpravljen. Ropanje človeka po človeku je bilo iztrebljeno.

Reakcija vsega sveta je na ves glas zavpila proti temu in zahtevala, da se mora ta preobrat ubiti. Socialni demokrati niso bili izjema. Ves ta čas, od leta 1917 pa do sedaj, se je kapitalistični tisk zaletaval v sovjet, ki so bili rojeni na Primorskem, n. pr. Bogdan Trnovec, socialistični pisatelj Henrik Tuma, novelist in pesnik Ivo Sorli, pisatelj, kritik in profesor Ivan Pregelj, Jože Pahor, rojen v Sezani, Pavlina Pajkova, rojena v Pijavi v Italiji, ki je spisala povesti "Za zoro" in "Kres".

Dalje so od tu gorški slavček Gregorčič, Bevk, Srečko Kosovel, Stanko Kosovel in drugi, katere je producirala naša Primorska.

Da to mimogrede omenjam, je vzrok dogodek pred leti. Imeli smo razpravo o slovenskih pisateljih in drugih intelektualcih. Pa je par "modrih" rojakov nahučilo nas, čes, kaj imamo mi takozvani Primorci beležiti na tem polju poleg Gregorčiča ali Bevka? "Poglej nas! Imamo Cankarja, Finžgarja, Prešerna itd. In omenjen je bil s ponosom škof Mahnič, "ki je bil celo moj sorodnik" in največji zatiralec napredne misli med slovenskim narodom.

(Konec prihodnjic.)

KAKTUS PIŠE

Pueblo, Colo. — Ko je bila ameriška socialistična stranka močna, ko so na njenih shodih z uspehom nastopali Eugene V. Debs, Norman Thomas in mnogi drugi; ko je bila Jugoslovanska socialistična zveza še prigraden mednarodni socialistični organizaciji; ko so bili številni klubi JSZ delavni, se nisimo ustrašili nobenega dela za pojačanje zveze. Nobenkoli nismo predstavljali, da pride kdaj do razkola. A prišlo je v času prve svetovne vojne.

Socialna demokracija ali druga internacionala je prepustila vse skupaj poteku časa. V tej dobi, namreč v letih prve svetovne vojne, pa je v Rusiji nastal sunek, ki je potisnil tok časa precej daleč naprej. In tedaj

smo izvedeli, da obstoja tretja internacionala.

Socialistična demokracija tega še do danes ni mogla preboleti. Kar so napravili sovjeti, je bila vse le diktatura. Niso se mogli sprijazniti s tem, da bi mogli uspostaviti delavski parlament delavci sami. In vendar je bila socialna revolucija leta 1917 v Rusiji socializem, kakršnega je predstavil delavstvu vsega sveta Karl Marx in kakršnega smo se učili in ga doumeli.

Ko je bilo prvo poglavje končano, je rekel Lenin delavstvu Rusije: "Zemlja, tovarne in vse drugo je vaše. Napravite si iz tega najboljše in v teh naporih se lahko tudi vsak kuhar vspopobi, da predseduje delavski vladi."

smo izvedeli, da obstoja tretja internacionala.

Socialistična demokracija tega še do danes ni mogla preboleti. Kar so napravili sovjeti, je bila vse le diktatura. Niso se mogli sprijazniti s tem, da bi mogli uspostaviti delavski parlament delavci sami. In vendar je bila socialna revolucija leta 1917 v Rusiji socializem, kakršnega je predstavil delavstvu vsega sveta Karl Marx in kakršnega smo se učili in ga doumeli.

Ko je bilo prvo poglavje končano, je rekel Lenin delavstvu Rusije: "Zemlja, tovarne in vse drugo je vaše. Napravite si iz tega najboljše in v teh naporih se lahko tudi vsak kuhar vspopobi, da predseduje delavski vladi."

In kaj je v glavnem bilo storjenega s tem socialnim sunkom? Sistem privatnega dobičkarstva in izkoriščanja je bil odpravljen. Ropanje človeka po človeku je bilo iztrebljeno.

Reakcija vsega sveta je na ves glas zavpila proti temu in zahtevala, da se mora ta preobrat ubiti. Socialni demokrati niso bili izjema. Ves ta čas, od leta 1917 pa do sedaj, se je kapitalistični tisk zaletaval v sovjet, ki so bili rojeni na Primorskem, n. pr. Bogdan Trnovec, socialistični pisatelj Henrik Tuma, novelist in pesnik Ivo Sorli, pisatelj, kritik in profesor Ivan Pregelj, Jože Pahor, rojen v Sezani, Pavlina Pajkova, rojena v Pijavi v Italiji, ki je spisala povesti "Za zoro" in "Kres".

Dalje so od tu gorški slavček Gregorčič, Bevk, Srečko Kosovel, Stanko Kosovel in drugi, katere je producirala naša Primorska.

Da to mimogrede omenjam, je vzrok dogodek pred leti. Imeli smo razpravo o slovenskih pisateljih in drugih intelektualcih. Pa je par "modrih" rojakov nahučilo nas, čes, kaj imamo mi takozvani Primorci beležiti na tem polju poleg Gregorčiča ali Bevka? "Poglej nas! Imamo Cankarja, Finžgarja, Prešerna itd. In omenjen je bil s ponosom škof Mahnič, "ki je bil celo moj sorodnik" in največji zatiralec napredne misli med slovenskim narodom.

(Konec prihodnjic.)

KAKTUS PIŠE

Pueblo, Colo. — Ko je bila ameriška socialistična stranka močna, ko so na njenih shodih z uspehom nastopali Eugene V. Debs, Norman Thomas in mnogi drugi; ko je bila Jugoslovanska socialistična zveza še prigraden mednarodni socialistični organizaciji; ko so bili številni klubi JSZ delavni, se nisimo ustrašili nobenega dela za pojačanje zveze. Nobenkoli nismo predstavljali, da pride kdaj do razkola. A prišlo je v času prve svetovne vojne.

Socialna demokracija ali druga internacionala je prepustila vse skupaj poteku časa. V tej dobi, namreč v letih prve svetovne vojne, pa je v Rusiji nastal sunek, ki je potisnil tok časa precej daleč naprej. In tedaj

smo izvedeli, da obstoja tretja internacionala.

Socialistična demokracija tega še do danes ni mogla preboleti. Kar so naprav

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Živež je v vojnah, sušah in lakotah lahko odločujoče politično sredstvo. Anglija se ga je poslužila v Grčiji, sedaj v Trstu in poslužuje se ga v Italiji — povsod v pomoč konservativcem in za ohranitev starega reda.

V Grčiji je nastala po umiku Nemcev strašna zmeda in lakota. Tiste grške organizacije, ki so bile včasih okupacije v bojih z Nemci in Italijani, in bile za prevzem vlade najbolj pripravljene, so uvidele, da v angleškem ministrstvu vnanjih zadev demokracijo (za Grčijo) drugače razumejo kot pa tisti Grki, ki so zahtevali odpravo dinastije in ustanovitev republikanske vlade. Ti Grki so imeli doma toliko moči, da je Anglija nastopila proti njim z orožjem in tanki. Usiljevala jim je nazaj kralja in diskreditirano zamejno vlado. Ker so se Grki temu uprli, so se Angleži, s pomočjo Zed. držav — poslužili še drugega orožja: Ustavili so dovažanje živeža grškemu ljudstvu, dobili pa so ga dovolj tihi, ki so služili angleški politiki. Odvzemi živež se tako močni armadi, pa si jo porazil.

Sedanja grška vlada, ki je popolnoma pod angleškim vplivom, dobiva od UNRRA nad 200 ton živeža in drugih potrebščin na mesec. To ji pomaga, da ni revolte proti nji.

S politiko izstradanja so poskusili tudi v Trstu, bržkone brez uspeha. Jugoslovanski žilvski komisar Panjek je častniškim poročevalcem dne 30. maja dejal, da ima Jugoslavija dovolj živeža pripravljene in plačane, toda zaveznikiška blokada, ki kontrolira promet, ni dovolila prevoza, niti ne uporabo mlina preko Soče. In ko je bil glad v Trstu na višku, so prišli iz Milana ameriški trucki, naloženi z živežem in delitev pa je bila izročena tržaškemu škofu in njegovim kanonikom. Edd Johnson je v svoji depeši v Chicago Sunu z dne 31. maja poročal iz Trsta, da italijanski škof očitno ni oboževalec Jugoslovancov. Lahko bi še dodal, da tudi demokracije ne obožuje, kot je ne nadškof Margotti v Gorici. Oba sta pomagala fašizmu in oba sta storila vse kar sta zmogla pri poitalijančevanju jugoslovanskega Primorja.

Trst je torej le dobil živež — s politično gesto seveda, ki pokazuje, kako piha veter. Associated Press poroča v depeši z dne 1. junija iz Trsta, da je bilo poslanega tja 240 ton živeža in delitev ter hrane pa je bila izročena milanskemu nadškofu kardinalu Alfredu Schusterju.

Indalecio Prieto je pred mehiško delegacijo na konferenci združenih narodov v San Franciscu v imenu španskega osvobodilnega odbora izposloval sprejem spomenice s predložitvijo, da se Spanije ne sprejme v novo snovano društvo narodov, dokler bo pod fašistično vlado. Poročevalec čikaške Tribune k temu omenja, da je Prieto časnikarjem, ki so ga izpraševali, "priznal", da je imel v Spaniji, ko je bil v republikanski vladi, "zveze" s komunisti, in da so zastopani tudi v osvobodilnem odboru, a predstavljajo le majhno manjšino. Zanimivo je to, da čim deluješ zares proti fašizmu in za ljudski blagor, pa ti že kdo pritisne pečat "komunista". Prieto je bil v Spaniji vodja "zmernih" socialistov.

Il Nostro Avvenire (Naša bodoča pot), edini italijanski dnevnik v Trstu, je zapretel z revolucijo v Julijski krajini (Venezia Giulia), ako zavezniki ne priznajo tega kraja Jugoslaviji. Tako poroča iz Trsta v depeši z dne 28. maja že prej omenjeni Edd Johnson. Pravi, da je ta italijanski list jako razširjen. Izhaja pod pokroviteljstvom Titove tržaške uprave, v kateri je sedem Italijanov in pet Slovencev. Il Nostro Avvenire je v posebnem uvodniku napadla "imperialistične in reakcionarne sile", ki podpirajo vlado Ivanoe Bonomija, dase list ni navedel, katere so te sile, a Johnson ugotavlja, da je prav lahko uganiti, koga misli. Angleže in Američane je prišel k njim. Kritizira jih tudi zaradi njihovega nastopa proti jugoslovanskim četam na Koroskem in zaključuje, da tisti, ki so šli skozi toliko vojne grozote in ki so se ves čas borili v duhu pravega združenih narodov za demokracijo, ne bodo pustili, da bi bile njihove žrtve zaman. Da bi se le res tako zgodilo. Ampak dogodki v minulih dneh in tednih ne obetajo nič prida.

Lebanon in Sirija sta eden izmed dokazov, da je svet v svoji uredbi ostal izven Sovjetske unije približno kot je bil po prejšnji vojni. Francozi so doma za demokracijo, kakor Angleži, toda v kolonijah in v podrejenih deželah pa vladajo s silo in civilne svobodščine so neznane v njih.

V Moskvi so glede klanja v Damasku in v drugih krajih Sirije in Lebanona nekaj dni molčali, a nato pa poudarili, da kar se tam dogaja, je v popolnem nasprotju s konferencami, kakršna je bila v Dumbarton Oaksu in s sedanjo v San Franciscu. In sovjetski tisk je znova podrezal v kolonialne imperije, češ, dokler ljudstva v kolonijah ne bodo priložnosti za samoodločevanje o svoji usodi, ne bo miru na svetu.

Francozi pravijo, da ne nasprotujejo, ako hočeta Lebanon

in Sirija biti v bodoče "neodvisni". Zahtevajo pa v njima strateške vojaške baze. Čemu, ko pa vendar trdimo, da je bila tudi ta vojna za odpravo vojne in obljubljam na vseh konferencah trajen mir po svetu? Ako v svoje obljube res verjamemo, zakaj potemtakem treba toliko zahtev vse križem za strateške otoke in vojne ter mornarične baze? Zahtevajo jih pač zato, ker sta imperializem in kapitalizem vzrok vojn, vladajoči sloji v deželah izkoriščanja za privatni profit pa teh dveh vzrokov še ne mislijo odpraviti. Oziroma jih oni sami nikdar ne bodo, ljudstvo v večini dežel pa je še prenevedno, da bi razumelo, kaj bi bilo njemu v korist.

"Če izgubimo Slovenci Trst in Primorsko, bo glavna krivda na komunističnem partizanstvu." Zakaj? Zato, "ker zapadni svet ve, pod kako tiranijo živi jugoslovanski narod sedaj, ko je Tito diktator, (in) zato je težko kje govoriti, da tak posnemalec Hitlerja, kot se je izrazil (o Titu) maršal Alexander, prinaša Trstu svobodo." (Iz uvodnika v A. D. z dne 26. maja.)

"Zapadni svet" torej ve, "pod kako tiranijo živi sedaj jugoslovanski narod." Potemtakem je pod tiranijo šele SEDAJ! Pod Hitlerjem in Mussolinijem, pa pod generalom Rupnikom. Paveličem in Nedičem je ni bilo. Ni čudno, če so vsi taki "svobodoljubni" elementi hodili klanjati Mussoliniju in v Vatikan ter slepo izvrševali ukaze nacističnih "kulturosovcov".

Čudno, kako so bivši pristaši Aleksandrove-Pavlove diktature in oboževalci klerofašizma v Spaniji in v Avstriji, ki so delovali v Ljubljani in nekateri so se sedaj sem preselili, postali kar čez noč navdušeni demokrati: Eden teh gospodov piše v A. D. z dne 29. maja, kako Tito uvaja vlado ene same stranke, kar je seveda ne le nedemokratsko ampak tiransko, protidemokratsko in protiljudsko. Dotični gospod pa je v svojih izjavah priznal v svoji nerodnosti tudi tole:

Fa ne pozabimo, da za Jugoslavijo ta totalitarizem, vlada ene same stranke, ni nič novega. Tudi pod diktaturo kraljevo je bila ena stranka. Ta stranka je bila obenem državna oblast. Kdor je bil proti njej, je bil izdajalec in protidržaven element. Kočbek nam je ponovil, kar so Slovincem govorili izvrševalci kraljeve diktature-generalni. Takrat je vojaška sila tlačila naš narod v starem kralju, da ni prišel do besede, danes zopet. Novi preroki totalitarizma so torej prav nič originalni.

Pozabljenost je nerodna bolezen in gospod, ki je gornje napisal, je pozabil, da je bila klerikalna slovenska ljudska stranka DEL tiste edine "državotvorne" stranke in da je v diktatorskih vladah pridno sodelovala in njen glavni takratni predstavnik dr. Anton Korošec je bil v nji dolgo notranji minister. Notranji minister v evropskih vladah pa ima v področju orožniški in policijski aparat, je glavni cenzorjev in doloca, kdo sme in kdo ne sme imeti zborovanja, kakšne organizacije smejo obstajati in kakšne ne. Slovenska ljudska stranka je torej že pod kraljem bila vajena totalitarizma, in to takega, ki je najslabše sorte. Ako so takrat generali "tlačili naš narod, da ni prišel do besede", čemu pa so na katoliških shodih na Brezjah in po vsi Sloveniji vedno hvalili to vlado in dr. Korošca? Čemu so venomer poudarjali — prej in pozneje, da le SLS zastopa ogromno večino slovenskega naroda? In ker je bila v vladi dobro zastopana, zakaj se ni potrudila, da bi generali s svojo vojaško silo ne tlačili našega naroda, namesto da jim je tako izborna služila in zadušila vso opozicijo na Slovenskem?

Vojne v Evropi je konec toda skrivne mine pod zemljo in v vodi bodo še dolgo nevarnost za ljudi in živino. V departmentu Finistere v Franciji je bilo od umika Nemcev pa do sredi maja ubitih od min 250 otrok, ki so se igrali v krajih, kjer so bila prej bojišča in so jih Nemci na svojem umiku podminirali. Večina francoskih otrob je še tako polna min, da si v kopališča



V JETNISKEM TABORU BELSEN v Nemčiji je bilo tudi veliko otrok. Ko je prišla tja ameriška armada in jih osvobodila, so bili podhranjeni in bolni. Smeja ni bilo iz njih, pač pa le pogled na grozo, ki jih je objemala. A po nekaj tednih dobre ameriške hrane in zdravniške nege so postali otroci zdravi in zadovoljni in smeh se jim je vrnil na obraze.

nihče ne upa. Kajti mine so pod peskom, mine v vodi, mine pod stezami. Francoska vojaška oblast ceni, da je po Franciji raztrešenih sto mil. min v 45 okrajih na ozemlju 750.000 akrov. Predno bodo vse pobrane, bo še veliko nesreč. Kmet orje — zadene ob mino. Otroci se igrarajo, vidijo kje kak tuj predmet, radovednost jih mika. Eksplozija. Voz gre po cesti, kolo gre nad mino — drugo je stara povest, kajti mnogo takih se je dogajalo tudi po prejšnji vojni. Sedaj pa je teh zavratnih min širom kontinenta še veliko več. A v laboratorijih se trudijo, kako bi za prihodnjo vojno še boljše iznašli ali saj te bolj izpopolnili.

PRIJATELJU V SPOMIN

Detroit, Mich.—Torek 8. maja mi bo ostal vedno v spominu. Ta dan ostane zapisan v zgodovini kot V-E Day, ali konec nacistične pošasti. Tovarniške sirene so oznanjale to veselo vest, in kdo bi se ne veselil tega pomembnega dneva! Toda še na misel mi ni prišlo ta čas, da me doma čaka žalostna vest, da je kruta smrt po kratki in mučni bolezni, srčni hibi, pretrgala nit življenja mojemu najboljšemu prijatelju Johnu Berligu. Vedel sem, da je bil John bolan, kot tudi, da mu zdravnik priporoča mir in čim manj obiskov, in da je mir najboljšo zdravilo za njegovo bolezen, zato sem z obiskom odlašal. Istega jutra, ko sem šel na delo, sva se s soprogo dogovorila, da ga ona obišče, in če se počuti boljše, da ga oba spet obiščeva na večer. Ko pridem z dela, moje soproge ni bilo doma. Obšla me je čudna slutnja. Ko tako premišlujem, nekdo pozvoni. Grem pogledat kdo je. Privratih je čakala sosedova dekle in mi povedala, da jim je moja soproga telefonično povedala, da je John Berlig umrl in da naj mi sporočijo. Lahko si mislite, kako me je presunila ta žalostna novica. Kar obstal sem pri vratih kot okamenel. Dekle je razumelo moj položaj in na tihem odšla.

Ko je čez nekaj časa moja soproga prišla domu, mi je solznih oči povedala o agonijah, ki jih je pretrpel, preden ga je smrt rešila iz bolečin. Ona je bila pri njem do zadnjega zdihljaja. Poznala ga je iz otroških let. Predno je preminul, ji je rekel: "Molly, reci Joci hello in good-bye zame." Odgovorila mu je: "Hello mu bom rekla, a ne good bye! On te bo prišel zvečer obiskati." John ji odvrne: "Molly, je že prepozno!" Nagnil se je nazaj in za vedno zaspal.

Johna Berliga sem poznal po imenu in njegovih delih že dolgo vrsto let. Prijatelj, ki so ga poznali še iz Kansasa, so mi pripovedovali o njegovih vrlih in delu na kulturnem polju. Da

je bil John vse to, sem se prepričal, ko sem se leta 1929 preselil v Detroit. Moja prva želja je bila seznaniti se z njim osebno in prilika se mi je tudi hitro nudila. Ko sem ga neko nedeljo na pevskih vajah "Svobode" pozdravil s "hello John," mi pravi, saj me ne poznaš? Povedal sem mu, da osebno še ne do danes, poznam te pa po tvojem delu, ki ga vršiš za narod, da ne utone v tujini in gre v pozabnost. Od tistega časa sva bila intimna prijatelja. Zelo, zelo mi je žal, da mi ni bilo dano prožiti mu roko v zadnji pozdrav. John se je udeleževal kot pevovodja že v Kansasu. Ko se je leta 1925 preselil v Detroit, je na kulturnem polju tukaj nadaljeval s svojim delom. Bil je ljubitelj pesmi, godbe in drame. Po njegovi zaslugi je marsikaj lepega prišlo na detroitski oder. Bil je stebel napredka v tej naselbini in težko ga bo nadomestiti. V pravični človeški družbi bi se bil lahko udeleževal v tem, kar mu je bilo prirojeno in bi veliko več pripomogel na socialnem in kulturnem polju. A v kapitalistični družbi je to nemogoče, ker je denar nad vsem. Zato je John moral garati v premogetrovih in tovarnah in le prosti čas je daroval za njegove ideale ter si s tem prehitro izčrpal svoje moči.

Pokojnik je bil zelo mirne narave ter zelo priključen med rojaki. Sploh vsak, ki ga je poznal, ga je vzljubil. Bil je zvest soprogi in dober tovariš ter skrben oče svojim otrokom. Zelo je ljubil svoj dom in svoje drage in težko mu je bilo posloviti se od njih ter jih prepustiti nevdi usodi. Tako rad bi še živel med njimi, ali usoda je zaključila drugače. Njegovi soprogi in družini izrekava svoje sožalje, tebi, John, pa časten spomin!

Josef in Molly Korsic.

V NEDELJO 17. JUNIJA PIKNIK PROLETARCA

Chicago, Ill. — Tikete, ki so po dajmu, naši člani in somišljeniki pridno prodajajo. Pomenijo nagrado v obliki vojnega bonda, ki bo oddan nekomu na pikniku Proletarca in kluba št. 1 JSZ v nedeljo 17. junija na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

Igral bo Pucljev orkester. In kot ponavlja pri oglašanju vsake priredbe Geo. Marchan, tako zagotavljamo tudi mi, da bo na tem pikniku, "kar se tiče pijače in jedae vse dobro preskrbljeno." Ampak dobiti sedaj jedajo je težava, pa bomo že kje ujeli kakega pujska, da bo dovolj za pod zob.

Ne pozabite omeniti naš piknik svojim prijateljem in znancem in povabite jih s sabo, posebno ako imate kaj prostora v avtu. — Odbor.

Poročilo o konferenci Prosvečne matice in JSZ na Bartonu

Bridgeport, O. — Ker se je vršil na datum naše konferencie Prosvečne matice dne 27. maja v bližnjem Benwoodu, W. Va. velik jugoslovanski shod, je to precej vplivalo na naš poset kot tudi več drugih vzrokov. Vendar pa je bila konferenca v zvezi temu živahna. Predsedoval ji je s. John Vitez in zapisnik je vodil Louis Pavlinich. Zastopanih je bilo pet društev, federacija SNPJ in klub Naprej št. 11 JSZ. Izmed vnanjih gostov je nas posetil stari pionir Math Tušek iz Power Pointa, ki je pred leti v teh krajih na delavskem polju ledino oral. Dan prej smo čitali njegov dopis v Prosveti, kjer opisuje, kaj vse je doživel in preživel njegov sin Paul v tej vojni. Bil je na zborovanju in ostal med nami tudi na zabavi, potem pa je šel obiskati še svojo sestro na Glencoe in stare prijatelje. Rekel je, da ko je videl vabilo na poset konferenci v listih, se ga je lotila želja iti zopet enkrat med ljudi njegovega prepričanja; kajti v taki družbi se počuti kot se je pred leti, ko so skupno delovali. Seveda je sedaj malo takih.

Razprave so bile zelo dobre, med njimi o priporočilih Chas. Pogorela za pojačanje naših aktivnosti in agitacije. V tiskovni sklad Proletarca se je nabralo — vpoštevajoč malo skupino, lepo vsoto. Na prireditvi popoldne je bila ravno isto domača družba in nekaj nadaljnjih gostov se je pripeljalo iz našega Boydsvilla, da so pomagali k boljšemu uspehu. Ko smo vse pospravili, smo se poslovili drug od drugega in se razšli vsak na svoj dom. Hvala vsem, ki so pomagali finančno s posetom in v agitacijo. Brez požrtvovalnosti se nič ne doseže.

Dan je bil zelo lep, čeravno so vremenski preroki napovedovali, da bo gmelno in lilo. Klub Naprej št. 11 JSZ ima običaj prirediti prvomajske slavnosti, ki je letos iz že pojasnjenih vzrokov ni bilo, toda smo jo nadomestili ob tej priliki.

Klub Naprej št. 11 JSZ ima običaj prirediti prvomajske slavnosti, ki je letos iz že pojasnjenih vzrokov ni bilo, toda smo jo nadomestili ob tej priliki.

SKLAD 300-TERIH LISTU V PODORO

XVIII. IZKAZ		
John Horvatin, N. Y.	\$	5.00
Vincent Pugelj, Milwaukee, Wis.		5.00
Mary Schuller, West Allis, Wis.		5.00
Martin Gorenc, Arma, Kans.		5.00
Skupaj	\$	20.00
Skupaj	\$	1,514.00
Prejšnji izkaz		1,494.00
Skupaj	\$	1,509.00

Prispevatelji v tem izkazu 4. prejšnji izkaz 270, skupaj 274. — Manjka do 300 še 26.

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen s tem seznama z dvema polletnima.		
Anton Zornik, zap. Penna.	16	
Louis Barborich, Milwaukee, Wis.	14	
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	12	
Lenhard Werdinek, Thomas, W. Va.	11	
John Krebel, Cleveland, O.	10	
Frank Cvetan, Johnstown, Pa.	8	
Mike Krulitz, Willard, Wis.	7	
Frank Stih, Sheboygan, Wis.	4	
Joe Koršic, Detroit, Mich.	4	
John Tancsek, Girard, O.	3	
Frank Volkar, Maple Heights, Ohio	3	
Frank Remitz, Rock Springs, Wyo.	2	
John Teran, Ely, Minn.	2	
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	2	
John Kosin, Girard, O.	2	
Julia Kosek, Los Angeles, Cal.	2	
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	2	
Luka Groser, Chicago, Ill.	2	
Math. Urbas, Detroit, Mich.	2	
James Dekleva, Gowanda, N. Y.	2	
Anton Richtar, Fontana, Calif.	2	
Jacob Kunstelj, Ely, Minn.	2	
Donald J. Lotrich, Chicago, Ill.	2	
Mat Malnar, Willard, Wis.	2	
John Repolusky, Witt, Ill.	1	
Skupaj (4 tedne, od 5. maja do 3. junija) 119 naročin, prejšnji izkaz (4 tedne) 180 naročin.		

Majski Glas 1945

POSVEČEN ŠTIRIDESETLETNICI PROLETARCA

V njemu je zastopanih nad 20 tukajšnjih so-trudnikov in pesniki osvobodilne borbe iz Slovenije.

Gradivo pestro, zgodovinsko, zabavno in poučno.

Cena 35c izvod. Cena za večja naročila je sledeča:

10 iztisov	\$ 3.30	50 iztisov	\$14.50
15 iztisov	4.80	75 iztisov	21.00
25 iztisov	7.75	100 iztisov	27.00
35 iztisov	10.50	250 iztisov	65.00

Naročila naslovite:

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Ave.,

CHICAGO 23, ILL.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

SLOVENSKO PRIMORJE

(Ta članek je bil objavljen v "Borbi" 24. aprila v srbo-hrvaščini.)

Etnografska meja med Slovenci in Italijani se skoraj popolnoma vjema z mejo med Krasom (Dinarskimi Alpami) in Julijskimi Alpami od ene strani in severno italijansko nižino od druge. V nižini prebivajo Italijani, medtem ko so vasi na prvih hribovskih slovenske. Etnografska meja se dosti ne razlikuje od politične (državne) med staro Avstrijo in Italijo pred letom 1918. Ob morski obali na južnem predelu je najvzhodnejša italijanska naselbina Tržič (Monfalcone), ki leži vzhodno od zaliva Soče. Meja se vije proti severu do iztoka Vipave v Sočo in se nadaljuje ob Soči do Gorice, kjer se obrne proti zapadu v bližini železniške proge Gorica-Kormin. Soča torej nikakor ne predstavlja zapadne meje jugoslovanskega etničnega ozemlja, da se tako mnogokrat piše in govori.

V srednjem predelu prebivajo Slovenci celo na ozemlju, ki spada pod Italijo že od leta 1866. To so Beneški Slovenci, ki živijo vse do Čedad (Cividale), Tarcenta, Humina (Gemona) in Pušje vasi (Benecone). Na severu se meja povsem sklada z nekdanjo avstrijsko-italijansko mejo. V Kanalski dolini, ki je pred letom 1918 tvorila del avstrijske Koroske in je postala italijanska v smislu pogodbe v St. Germainu, v splošnem ni bilo Italijanov pred priključitvijo.

Zgodovina potrjuje, da je ta meja bila postavljena že v sedmem stoletju, ko so germanski Longobardi, tedanji gospodarji Italije, zastavili Slovincem vhod v rodovitno italijansko nižino. Trditve nekaterih italijanskih pisateljev, da je v teh krajih Slovence naselila Avstrija, so popolnoma krivične. V Slovenskem Primorju skoraj ni vasi, ki ne obstaja že štiri ali pet sto let. To ni zemlja kolonizacije zadnjih stoletij, kot na primer Amerika ali pri nas Vojvodina. Po postanku slovenske italijanske narodnostne meje so se pojavile tudi zapadne od te črte vasi s slovenskimi imeni (Belgrado, Gorica, Gradisca, Sela), katere je kasneje asimilirala italijanska okolica, a vzhodno od te meje ni niti ene italijanske vasi. Večina ozemlja Slovenskega Primorja je bila brez italijanskih državljanov in fevdalstov. To je povezano z dogodkom, da so primorski, kakor tudi drugi Slovenci, prišli pod nemško in ne pod italijansko politično oblast. Le Beneški Slovenci in en del Istrskih Slovencev je spadalo začasno pod oblast Beneške republike. Vseled tega se nahaja italijansko prebivalstvo vzhodno od slovenske-italijanske etnografske meje severno od rečice Dragonje v Istri, ki deli Slovensko Primorje (sestoječe po starem upravnem predelu iz Goriške, Beneške Slovenije, dela Kranjske, Trsta in malega koščka severne Istre), — in med Hrvaško Istru, v zaledju samo v Gorici, a ob morski obali le v Trstu in štirih manjših mestih na južni obali tržaškega zaliva: Milje (Muca), Koper (Capodistria), Isola in Piran (Pirano).

Trst je bil pred dvesto leti majhno italijansko mesto z manj kot 4.000 stanovalcev. Njegovo okolico, morsko obalo in del ozemlja današnjega mesta so tedaj zavzemale naselbine in polja slovenskih ribičev in kmetov. Toda mesto se ni moglo razvijati, ker so to preprečevali Benečani, njegovi večni sovražniki, v kojih rokah je bil monopol nad plovo po Jadranskem morju. Ko pa je Avstrija porušila beneški monopol na Jadranu in ko se je pričelo razvijati gospodarstvo kapitala, je Trst postal vlemesto in je že pred prvo svetovno vojno štel 230.000 prebivalcev.

Veliko večino v Trstu predstavljajo priseljenici, ki so se naselili iz ranjovinskih dežel, in tako je Trst postal mednarodno mesto, v katerem prebivajo Italijanci, Nemci, Grki, kakor tudi pripadniki izven evropskih narodov. Pred sto leti, ko italijanski šovinizem še ni bil razvit, so tak položaj priznavali pisatelji in orvi boritelji za zedinjenje Italije, ki so se živo zavedali pravice drugih narodov. Ti so stali na stališču, da Italija nima pravice do Trsta. Resnično pa je tudi, da se je mnogo slovenskih priseljenec v mesto poitalijanilo. Toda slovenska imena velikega števila tržaških Italijanov jasno pričajo o slovenskem poreklu. Ko je zaživela slovenska narodna zavest, je ta proces prenehal. Pred zadnjo svetovno vojno so Slovenci v Trstu šteli več kot eno tretjino prebivalstva in ako bi ne prišlo do priključitve, bi Trst bil danes mesto s slovensko večino. Prebivalstvo je pomešano tudi v drugih mestih. V Gorici s popolno slovensko okolico je polovica prebivalstva slovenskega, a v Istrih prej omenjenih mestih v Istri prebiva skupaj okrog 40 tisoč ljudi, med katerimi je mnogo Slovencev in Hrvatov.

Radi tega je z rapalsko pogodbo dobila Italija Slovensko Primorje, v katerem je že na podlagi avstrijske statistike od 1910, ki je za več deset tisoč prebivalcev zaostajala za stvarnim položajem prebivalstva 356.000 Slovencev.

Poznan nam je barbarski načrt narodnega zatiranja primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov, kateri je bil zapričet še pred nastopom fašistične oblasti, ko je Italija bila smatrana še za "liberalno", celo za "demokratsko" deželo. Toda ta barbarski način ni uspel, da zatre odpor Slovencev in Hrvatov. V tej vojni ni niti ena dežela Jugoslavije doprinesla več kot Slovensko Primorje in Hrvaška Istra v udeleževanju v narodno osvobodilni borbi. To nam je danes najboljša zagotovitev, da nobena sila na svetu ne bo mogla preprečiti zedinjenja tega ozemlja, ki je nad dvajset let najbolj občutilo grozote fašizma, z demokratsko, federativno Jugoslavijo.

Kaj pove zgodovina glede Trsta?

(Povzeto iz "Chicago Tribune" 20. maja 1945.)

Italijanske zahteve po Trstu se opirajo na dejstvo, da so Benečani osvojili Trst v vojni v

EVEN SOME AMERICANS HAVEN'T DISCOVERED AMERICA YET



Courtesy Appreciate America, Inc.

With permission of R. A. Lewis and Milwaukee Journal

pričetku trinajstega stoletja. Od tedaj naprej je Trst vodil vstaje in se upiral beneškemu jarmu skoraj 180 let. Svojo neodvisnost od Benetk si je zagotovil leta 1382, ko je prebivalstvo poklicalo avstrijskega cesarja Leopolda III. in ga postavilo za svojega vladiko. Pokrajina je bila polagoma priključena v avstrijsko cesarstvo pod izredno ugodnimi pogoji. Mesto je dobilo polno samoupravo; ko

je bil ustanovljen avstrijski parlament, je bilo upravičeno tudi do svojega zastopstva.

Kot edina pristaniška luka avstro-ogrškega cesarstva, je blagostanje Trsta zelo procvitalo. Razen kratke dobe, ko ga je zasedel Napoleon, je Trst ostal avstrijska luka do 1918, ko je po versajski pogodbi bil podarjen Italiji. Niti Italija niti Jugoslavija nimata nobene zgodovinske pravice do Trsta.

Trud Francije za obnovitev moči svetovne velesile

(Nadaljevanje s 1. strani.)

v mednarodnem prometu in za politične in ekonomske pritiske nad deželami.

Na drugem mestu v tej tekmi je Anglija s svojimi dominijoni, ki si prizadeva postati v tem oziru prva na svetu. Sov. unija izven svojih mej nima letališč, razen v kolikor ji bodo služila ona na Poljskem, Čehoslovaškem, v Jugoslaviji in v drugih deželah, ki spadajo pod takozvano sovjetsko sfero vpliva.

Francija, ki je drugi največji kolonialni imperij na svetu, pa je v tej tekmi vsled poraza v tej vojni ostala zadela. Toda ako si ga hoče ohraniti in ga imeti pod kontrolo, mora imeti dovolj galosol in dovolj letališč.

Ena njenih največjih in najvažnejših kolonij je Indokina, ki so ji jo v tej vojni vzeli Japonci. Ker pa bo Japonska premagana, da si ne bo zaslugi porazne Francije, pač pa ameriške obožene sile, se vlada v Parizu nada, da bo Indokino nazaj. Za zračni promet v njo potrebuje letalske baze na srednjem vzhodu, predvsem v Siriji. Olje ter letalske baze, in pa kontrola nad ondodnimi pristanišči so torej temeljni vzroki, čemu Francija želi ohraniti ekonomsko in politično kontrolo nad Sirijo. Toda ker je vsled porazne šibka, je v Siriji in Lebanonu izgubila svoj stari respekt in zadnji dogodki v njima pričajo, da si ga s silo ne bo priborila nazaj.

De Gaulle vrgel krivdo na Angleže

Ker se Anglija smatra za gospodarico Sredozemlja in za nekako pokroviteljico arabskih dežel, je sedanji nastop Francozov v Siriji ostro obsodila in vladi v Parizu pa naznanila, da ako se francoske čete v Siriji ne umaknejo v svoje barake, jih bo ona v to primorala s silo. To svojo pretnjo je podprla s svojo armado, ki je prišla v Damask in na druge sporne točke s tanki in moderno oborožena do zob. Dalje je vlada v Londonu zahtevala, da mora Francija poveljnika svojih čet vsled njegovega napada na Damsk odstaviti in Franciji glede vprašanja Sirije in Lebanona predlagala konferenco, na kateri naj bi posredovale Zed. države. Načelnik francoske provizorične vlade general de Gaulle je sprejel prva dva predloga, tretjega pa je odklonil z izjavo, da se mu na ta predlog angleške vlade ne zdi vredno odgovoriti. Krivdo za poboje v Siriji in za sovražstvo v arabskih deželah proti Franciji pa je zvrnil na Anglijo in njene agente.

Stara nasprotstva

Vzlic temu, da sta bili Anglija in Francija vsled strahu pred Nemčijo dolgo zaveznici, so se njuni interesi v Sredozemlju

ostro križali in vlada v Parizu smatra, da se hoče Anglija vsled oslabilosti Francije sedaj tam še bolj utrditi.

Dne 2. junija je de Gaulle na presenetljivo diplomatičen način obdolžil Churchilla in agente njegovega imperializma krivde za napade na Francoze v Siriji in Lebanonu. Časniškim poročevalcem je dejal, da ima Francija v njima le med štiri do pet tisoč mož, Anglija pa jih ima tam šest sto tisoč, kar je že ogromna armada. Vrh tega ima Anglija v Sredozemlju močno bojno mornarico, da si je vojne tam konec.

Mnogi komentatorji menijo, da je bil de Gaulle s temi svojimi "obdolžitvami" napram Angliji ne samo nediplomatičen, ampak naravnost provokativen in da je vsled tega njegov ugled v Angliji in v Zed. državah še bolj padel. Kajti vlada Zed. držav je v tem sporu z izjavami svojega state departmenta očitno pokazala, da soglašala s stališčem Anglije. Možno je, da si je de Gaulle vsled svojih sovražnih obdolžitev proti Angliji v Franciji onemogočil in da ne bo dolgo načelnik njene vlade. Ampak s svojo odkritostjo, naravnost izrečeno besedo je storil svetu to uslugo, da je pojasnil prave vzroke tega spora.

LIA MENTON SE PONESREČILA

S. Jože Menton poroča iz Detroita, da se je njegova soproga Lia Menton zelo ponesrečila. Pri prehodu preko Grand blvd. jo je udaril mestni bus. Sla je čez ko je kazal signal "walk", torej je bilo prosto za pešce. Ampak se pač dogaja, da če je eden pazljiv, pa drugi ni. Poleg drugih težkih poškodb ima strto kost v ledjih. Po izjavi zdravnikov bo morala ležati od šest do osem tednov. Hoditi brez bergelj pa po njihovem mnenju ne bo mogla kakih šest do osem mesecev.

Zelo žal nam je, da je to tako delovno sodružico zadela tako težka nesreča. Upamo, da se ji bo zdravje naglo vračalo.

Nad tri milijone otrok zaposlenih

Urad za statistike v delavskem departamentu poroča, da je v tovarnah, uradih itd. zaposlenih tri milijone dečkov in deklic v starosti od 14. do 17. leta. Nad polovico jih je stalno zaposlenih, drugi pa delajo po nekaj ur na dan ali na teden.

Relif za Grčijo

Grčija je deležna relifa že v znatni meri. Predsednik njene vlade je dejal, da prejema potrebnim povprečno po 200 ton na mesec.

Kakšno mirovno organizacijo dobimo s konference zaveznikov v San Franciscu

Znani časnikar Donald Bell piše na gornje vprašanje med drugim:

Konferenca v San Franciscu lahko ustvari dve vrsti mirovno-organizacijo — veliko zvezo med Ameriko, Sovjetsko Rusijo in Veliko Britanijo, ali pa novo ligo narodov, v kateri bi bili zopet vsi narodi, veliki in mali, popolnoma enakopravni. V prvem slučaju postane večina sporov, ki so se pojavili v San Franciscu, nevažna. V tem slučaju bi padla odločitev glede Poljske in Argentine v skladu z željo Rusije za Poljsko in željo Amerike za Argentino. Tudi vprašanje glasov in sedešev postane nevažno, ker šteje potem le še resnična sila. V taki veliki zvezi bi morale glasovati vse tri velesile soglasno, ser bi sicer zveza propadla. Vojna drugih držav pa bi postala nekakšna taktična zadeva, nevažna za vzdrževanje mira, kajti nihče si ne bi mogel privoščiti napasti strnjeno vrsto treh največjih velesil na svetu.

Logična alternativa bi bila svetovna vlada na osnovi federacije. V sedanjih dobi ni nobenega upanja, da bi jo uresničili. Praktična alternativa bi najbrže postala ohlapna zveza suverenih držav, v kateri ne bo imela nobena vlada prave oblasti — da bi mogla taka organizacija uvesti vlado pravice in zakonov, priznanih od vseh narodov. To so prazne sanje. Za to so vsi koncepti pravice preveč različni, bodisi v Ameriki, v kolonijah, v Sovjetski uniji, v Kini itd. Globoki spor, ki cepi zaveznike v San Franciscu je torej vprašanje, ali naj se ustanovi velika zveza, katero priznava tudi Dumbarton Oaks, ali naj obvelja stari koncept lige narodov.

Tu postanejo očitni tudi Hitlerjevi načrti. Hitler se ni nikdar bal lige narodov, katero je zaničljivo imenoval "zbirko klepetulj". Hitler pa se je vedno bal velike zveze in se je boril proti njej. Louis Barthou, ki je snoval tako zvezo, je bil predan morilec. Hitler se je mogel oboževati le, ker je vladal napetost med velikimi zaveznicami. Monakovski sporazum je bil Hitlerjev največji uspeh vsega življenja. Takrat je igral z zahtodom proti vzhodu. Leto dni pozneje se je obrnil in izigral vzhod proti zahodu. Dve leti pozneje pa je poslal Rudolfa Hessa na Anglesko, da bi se enkrat prevrgel svojo politiko — njegov cilj je bil vedno isti. Deli — zaigraj konflikte med zahodnimi demokracijami in Rusijo. Hitlerjeve izkušnje so mu rekle, da je bil uspešen, dokler je ta spor obstojal, in da je propadel, čim je bila ustanovljena velika zveza. Hitler je bil do konca prepričan, da mu bo mogoče razbiti to nevarno zvezo in jo nadomestiti z manj nevarno organizacijo — nekaj stari ligi narodov podobnega, ako mogoče.

Dne 30. januarja letos je Hitler govoril in podal, kar bi mogli imenovati njegov politični testament. Nobene besede ni rekel o vojaški zmagi, z naglasom pa o "končni" zmagi. Poudarjal je Evropo, ne Nemčijo. Hitler je zaničeval zahodne demokracije. Prepričan je bil, da so nezmogljive organizirati borbo na življenje in smrt proti Sovjetski uniji. Le nacizem je tega zmožen, je trdil Hitler.

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

3724 West 26th Street

Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M.

(Except Wed. and Sun.)

6:30 to 8:30 P. M.

(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.

Tel. Crawford 8440

If no answer — Call Austin 5700

misleč, da ga bodo morali Anglo-Saksoni, hočeš nočeš, podpreti. Njegov načrt je zategadelj bil, nadaljevati borbe v Evropi in ne dopuščati nobene izmiritve, ustvariti kaos, katerega bo morala gerilska vojna v Nemčiji še povečati in poglobiti. Tako je upal, da se bo nadaljevala nekaka meščanska vojna vse dokler ne izbruhne veliki svetovni konflikt. To je vzrok, čemu je Hitler dejal, da se bori v Berlinu "proti azijskemu boljševizmu", to je, zakaj je pripovedoval svojim vojakom, da se bodo kmalu borili skupaj z Amerikanci proti Rusom. Zato je pošiljal v ameriške linije nemške civiliste, ki so Amerikancem pripovedovali, da bi bila njihova dolžnost, braniti Nemce proti Rusom. Zato je tudi poslal Petaina nazaj v Francijo, da bi delal zmedo med zaveznicami.

Zed. države pred velikimi nalogami doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

izgledajo, toda njih vzroki tle dalje in tako se dogajajo nova nesoglasja, sumničenja, očitanja, intrige, kritiziranja ter prikrita pretnja.

Potrebno je več zaupanja

Temeljni vzrok tej napetosti je nezaupanje med Sovjetsko unijo na eni strani in zapadnimi silami na drugi. V Moskvi se boje, da sruje Anglija s sodelovanjem Zed. držav proti Rusiji nov blok, v Washingtonu in Londonu pa očitajo, da si Rusija prisvaja vso kontrolo v deželah, ki jih je okupirala, in da neti razpore tudi v drugih. K temu se pridno oglašajo tudi Vatikan, španski diktator in mednarodni klerikalizem s svariili zapadnim (kapitalističnim) deželam, da jih bo komunizem popotil v sebi, ako pravočasno ne ustavijo njegove poplave.

Moskva smatra te napore proti Rusiji za veliko nevarnost in zato se trudi v Evropi, na konferenci v San Franciscu in s svojo diplomacijo povsod izvajati svoji deželi po tej vojni čimvečjo varnost.

Imperialistična trenja ogrožajo mir

Ker so se Zed. države odločile v bodoče prenehati s politiko izolacije ter se zavzele za sodelovanje v mednarodnem obsegu, in ker so postale v tej vojni na morju in v letalstvu najmočnejša sila na svetu ter imajo tudi na kopnem veliko moč, je naravno, da so dobile s tem tudi velikansko odgovornost, ki sega v vse kontinente.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine

je DR. KFRNOVO

"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"

"English-Slovene Reader"

Cena \$2.00 s poštnino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.,

CHICAGO 23, ILL.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

DRŽITE CENE ŽIVILOM NIZKO

Grocerije in odjemalci morajo sodelovati v boju proti višanju cen. Oboji so skupno odgovorni za uveljavljanje določenih (ceiling) cen. Poučite se o njih iz uradnega seznama odobrenih cen, predno kaj kupite.

OFFICE OF WAR INFORMATION

LABOR SNUBBED—AS USUAL

Labor just got another kick in the slats at the United Nations Conference, now meeting in San Francisco. Some time ago Russian delegates proposed that leaders of the World Trade Union Conference be permitted to sit in on the deliberations of the committee working on economic and social problems. This was rejected by the steering committee, dominated by Stettinius, head of our millionaire State Department.

More recently, the social and economic committee of the conference voted 27 to 3 to invite the World Trade Union Conference into the United Nations as permanent observers. When Stettinius heard of this brazen action he hastily called a meeting of the steering committee and had the action defeated by a vote of 33 to 13—with only one American nation, Mexico, voting for the labor proposal. Russia, China and France were the only large nations supporting it.

This was no proposal to have the 60 million trade unionists affiliated with the W. T. U. C. represented by delegates in any United Nations organization, but merely to permit them to act as permanent observers. But even this small sop to labor was too much for Stettinius, Vandenberg and other United States delegates.

These millions of organized workers were the backbone of the producing forces of the United Nations during the war, and also furnished many of the soldiers that fought the bitter battles; but they are workers and as such are considered unfit to deal with the weighty problems of peace, which are considered the exclusive prerogatives of the "free enterprisers" and their office boys in the political and diplomatic services.

We can't help viewing with amazement the seemingly unlimited capacity of labor, both organized and unorganized, to absorb punishment and continue to support those who inflict it. It never seems to occur to the mass of workers that they could occupy the seats of the mighty if they cut loose from their old political ties and stood on their own hind legs.

But each snubbing, such as occurred at San Francisco, helps a little in their education; and since they seem determined to learn the hard way, perhaps the snubbing they received will do more good in the long run than being permitted to have a few representatives looking on as "observers" while the big shots continue to mess up the world.—Reading Labor Advocate.

Earl Browder Preparing for a "New" Line

Just two months ago, Earl Browder, writing in the "New Masses," attacked J. Alvarez del Vayo for his article V-Day and Revolution, published in "The Nation" for March 17. Del Vayo had criticized the Communists for their policy of political coalition with the right and of cooperation with big business. Browder accused Del Vayo, of "defeatism" and advised him to "think more profoundly on these problems." But apparently it is Mr. Browder who is going to do some thinking. The American Communist position has been exhaustively analyzed and sharply assailed by the leading theorist in the French Communist Party, Jacques Duclos, a man who stands well with Moscow. Duclos insists that nothing going on in the world or in America justified the party's decision to convert itself into a "political association" and to support free enterprise and a truce with business, even to the point of refraining from asking for any "drastic curbs on monopoly capital" after the war. He comments ironically on the attempt to solve "the problem of national unity with the good will of the men of the trusts, and under quasi-idyllic conditions, as if the capitalist regime had been able to change its nature by some unknown miracle." Duclos' long article also reveals for the first time the fierce debate that raged in the political bureau of the American Communist Party over the policy advocated and finally forced through by Browder. William Foster led the opposition and fought to the end but then announced that he did not intend to make his differences with Browder known outside the central committee.—The Nation.

THAT \$2,500 "EXPENSE" ITEM

Many students of government believe that the \$10,000 salary of a congressman is too low. On this salary, a member must maintain two homes, and his living costs are heavy. But the \$2,500 "expense account" increase recently voted by the House is a shabby subterfuge under present conditions.

The wages of workers are bound under the Little Steel formula to 15 per cent increases and every penny is taxable. The House increase amounts to 25 per cent tax free. There is no reason Congress should not wait until after the war and then vote itself proper salary increases in an honorable way. The Senate refused to approve the "expense account" item for its own members, but left the House free to do as it pleased. If the House is well advised, it will rescind the \$2,500 increase rather than expose itself to charges of a wartime Treasury raid.—The Chicago Sun.

Some of the People Only Honest On Sunday, But Not During the Week

By DARLINGTON HOOPES

Probably the most timeworn argument against social progress is that it is against human nature. We are told that men are naturally selfish, that no economic order can succeed unless its prime motive is the amassing of individual wealth, and that in business affairs the law of the jungle must prevail.

Those who advance this argument are frequently devout Christians. They go to church regularly. On Sundays they read and repeat the sayings of Jesus: "Whatsoever ye would that men should unto you, do ye even so to them." "Thou shalt love thy neighbor as thyself," and "Ye cannot serve God and Mammon." On the other six days of the week, they follow the motto "Every man for himself, and the devil take the hindmost." They see no conflict between their preaching and their practice.

It was the realization of this contradiction which forced me to become a Socialist. I couldn't believe that Jesus intended his precepts to be laid on the shelf from Monday morning until Saturday evening. As time went on, it became clearer to me that unemployment, war and fascism were not only the natural fruits of a selfish economic order, but also the inevitable punishment for the violation of unchanging moral law. "Be not deceived, God is not mocked: for whatsoever a man soweth, that shall he also reap." is just as true today as when Paul

wrote it 1900 years ago, and it applies to nations as well as to individuals.

Socialists have the peculiar idea that an economic order which encourages men to co-operate and help one another is likely to bring peace and plenty for all. They also believe, and history supports their belief, that a social order which fosters man's greedy desire to grab everything for himself at the expense of his fellow men will surely lead to economic conflict and war.

So long as we allow a few families in each country to amass vast fortunes while millions of others are poorly clothed, ill-housed, and underfed—so long as we permit two or three rich nations to corner the wealth of the earth and exploit the rest of the human family, no matter how perfect a world organization may be devised at San Francisco, or elsewhere, we shall have wars and rumors of war.

LAGUARDIA DEMANDS CURB ON DINERS-OUT

NEW YORK, May 23.—Mayor F. H. LaGuardia called on the Office of Price Administration to demand ration points from customers who are served meat.

Those who are able to eat out, the mayor said, are getting more than their share of foods in short supply, and he insisted the practice should stop.

THE MARCH OF LABOR



THREE KEYS TO POST-WAR PLENTY

Bigger Out-of-Work Benefits, Relief from Burdensome Taxes, Jobs, With Government Supplementing Private Enterprise

Here are three simple, sound suggestions to ease the way to post-war prosperity:

Unemployment Benefits—It is too much to expect that the returning soldier and the displaced war worker will immediately pick up jobs. Both deserve well of the republic. So far as the soldier is concerned, Congress has provided proper unemployment pay for him. Why not to the same thing for his brother—the war worker?

The states won't do the job. It is clearly up to the nation, and Congress should act without unreasonable delay.

Taxation—Buying power is the key to post-war prosperity. If Americans can buy the things they need, agriculture and industry will have a market for their products. If buying power slackens, industry and agriculture will suffer with the worker.

Under existing tax laws, the worker's income carries a great burden. This may have been justified in war times. It certainly is not justified in time of peace.

Congress should un-tax the worker's income by raising exemptions—say \$1,200 for an unmarried person and at least \$2,000 for husband and wife, with additional allowances for children.

The money thus saved by the workers would be spent for necessities of life, and that would mean more business and more prosperity.

Jobs—Private enterprise should be given first chance to provide employment. Perhaps private enterprise can take care of the situation for a time, but the government should be prepared to step in the moment it becomes apparent that the task is too much for private enterprise.

The government should not indulge in "leaf-raking" and other freakish projects. It should concentrate on undertakings which would be of enduring value and which private enterprise would find it difficult to handle—and there are scores of them.

There is nothing revolutionary about these suggestions. They are not "socialistic"—that unfortunate word which causes so many good people to lose their mental balance. All are based on simple "horse sense"—the kind Americans are supposed to have in almost unlimited quantities.—Labor, Washington, D. C.

Inexpressibly Mean Propaganda

The New York "Times" and the Washington "Star," two of the richest newspapers in the world, are sorely distressed. It's about Mr. Lewis and his coal miners. The "Times" puts the tragic story in figures.

It would appear that the men who go into the pits and dig hard coal in the anthracite regions were getting \$25.13 a week in January, 1941. That certainly was a princely income! With that kind of wealth in his pay envelope every week, a fellow would soon be dabbling in the stock market, buying some of the "blue chip" securities.

But now, says the "Times," he is getting \$48.68 a week, and Mr. Lewis has won him another boost. The "Times" and the "Star" agree this is inflationary!

We wonder how the gentlemen who own these "journalistic gold mines" would like it if they were asked to support their families on \$48.68 a week—especially under conditions existing today?

Digging coal is a hazardous and most disagreeable task. Many of us wouldn't touch it for \$200 a week. Without coal, our industrial machine would collapse, and the revenue of the New York "Times" and the Washington "Star" would dwindle to the vanishing point.

To our mind, it is inexpressibly mean for those who have so much to protest against slight wage increases for those who have so little, and yet for that little perform a most essential public service.—Labor.

BRAZIL

We trust that the decision by Brazil to establish normal diplomatic relations with the Soviet Union will not cause our professional red-baiters to throw a new spasm about our Brazilian neighbor becoming "a puppet of Stalin," as they do when such relations are established with European states. But there's no telling.

Brazil's decision in this action is of importance and to the benefit of not only Brazil and the Soviet Union, but to the United States and all Latin America. It should be noted that the anti-Soviet elements in Latin America are also anti-United States. This action by Brazil will weaken them.

Brazil is the 10th Latin American country to recognize the U. S. S. R. in recent years. Nicaragua took similar action only recently. This trend means that the nations

of the southern continent are passing from their previous period of isolation from the democratic forces in international affairs.

It means, also, that the semi-colonial status they occupied is likewise changing. And that is another way of saying that the most reactionary and imperialist influences in United States policy in this hemisphere are fading.

This whole development certainly will affect Brazil's shifting domestic political situation. Though it may have been calculated to give a liberal color to liberal authority in a moment when the eyes of the world are upon it, the democratic forces now battling there for a constitutional government will gain ground and inspiration from this development, and the pro-German, pro-Argentine forces will be proportionately weakened.—The People's World.

SOCIAL AND ECONOMIC BACKGROUND OF U. S. MEDICAL PRACTICE

Like a warship's searchlight on a dark sea, Bernhard J. Stern's American Medical Practice In The Perspectives of a Century (Commonwealth Fund, New York, \$1.50) sheds a powerful beam on why many doctors are reactionary in their social outlook and bitterly oppose adequate medical care through the Wagner Murray-Dingell bill.

Instead of giving the usual romantic history of medicine he uses the historical and economic approach. His first chapter is a condensed masterpiece of the growth of mass production in American industry, concentration into cities, spreading of slums and epidemics, individual incomes, expansion of government functions etc.

"In the face of the vast increase in national income and of consumers goods," he writes, "a situation has developed in which a large segment of the people of the United States have incomes that do not permit them to share fully in these social gains."

Doctors generally resisted scientific progress, particularly the development of specialists, Stern records. They also opposed settlement of additional doctors in their communities, "protecting their economic interests," as he says. They still fight having full-time salaried doctors who do not depend on individual patient fees. Yet experts calculate that on the individual fee basis "the medical needs of a considerable proportion of American families are not fully met."

He notes how racial discrimination impairs medical practice "because of discrimination against Negro physicians." In Mississippi "there are no modern hospitals where a Negro physician may practice, even when Negroes are admitted." So Negro men die 57 per cent faster than white men and Negro women 74 per cent faster than white women.

"The problem of medical practice that is agitating the public today," Stern concludes, "are therefore primarily concerned with the provision of high quality of curative and preventive medical service to all the people."

It is probably the book of a medical character that union libraries should have. American Medical Practice costs only \$1.50 and if you buy through the Union Bookstore, 5021 Woodward, Detroit 2, you will get some discount.

WRONG PLACE, DOCTOR

Chicago, Ill.—When The International Aviation Conference, called to consider post-war problems in aviation and to work out a world-wide program of air transport, met at the Hotel Stevens here recently, temporary officials were perplexed to receive credentials from one delegate who was not invited. He was Dr. Jos. T. Thomas, a practicing physician of Detroit, whose card proclaims him as "President of the Provisional Government of the Congo Free State of West Africa."

State Department official Douglas, an aide to Assistant Secretary of State Berle, seeking politely to deflect Dr. Thomas, pointed out that delegates from 50 countries had been invited and that England was representing Belgium and the Congo. Dr. Thomas demurred so effectively that he was finally told to send in his credentials.

Explaining his title, Dr. Thomas said that in 1884-85, the Berlin Conference, a sort of early League of Nations, met, and under what was known as the Berlin Act, created and recognized the Congo Free State as an independent, sovereign nation. They placed it under the protectorate of Belgium. Emperor Leopold, when he learned there were gold and diamonds in the country, appropriated it. This act has been characterized as "criminal conversion."

Belgium, Dr. Thomas told the officials of the Conference, is holding 14 million natives in virtual slavery and it is the purpose of the provisional government in exile, which he represents, to liberate these people. (Yellow Spring News)

British Set Up Sydney Air Line, World's Longest

LONDON, May 31.—British Overseas Agency company today inaugurated the world's longest air line, a 13,257 mile service to Sydney, Australia, in 70 hours, against the pre-war time of 94 days.

NEEDED—FEDERAL HEALTH INSURANCE

It is devoutly to be hoped that the "cradle to the grave" social security bill introduced in the Congress by Senators Murray and Wagner and Representative Dingle will fare better than it did in the 78th Congress, where it received scant attention.

Our hopes that it will be given the full consideration it deserves are spurred by the publication of the ninth annual report of the Social Security Board, which lists the shortcomings of our present social security system and points to the absence of provisions for health insurance as the most important failing.

"Our country stands almost alone among the great nations of the world in failing to protect the great majority of wage earners against incapacity of non-occupational origin," the report states. "Thirty-one countries have compulsory social insurance for wage earners against permanent disability; the United States is the only nation which insures workers against old age without also insuring them against permanent or chronic disability. Thirty-one countries have insurance against wage loss in temporary disability, and the United States is one of the only three which insure temporary loss of earnings from unemployment without also insuring the loss from temporary sickness."

Except in periods of widespread unemployment, loss of earnings and special expenses arising from sickness and disability constitute the most important cause of poverty and dependency in the United States, he report shows. Because of the additional expenses involved, loss of earnings during temporary disability is likely to cause greater hardship than loss of earnings during unemployment, it says. In an ordinary year sickness and disability cause a loss of some three to four billion dollars in earnings, the report continues, whereas expenditures for civilian health and medical services total about four billion a year.

The report also points out the complete inadequacy of commercial insurance against loss of earnings during temporary disability. It holds that this kind of insurance is unlikely to help those most in need of such protection, since premiums are very high in proportion to the protection offered.

The report concludes that disability insurance is as indispensable as life insurance or fire insurance, all of which not only distribute the losses of the relatively few over the many are subject to the risk, but also spread the cost to the individual over a period of time, thus reducing the individual's share to an amount he can carry, while giving every individual the desired protection.—The Brewery Worker.

French-Syrian Tiff Poses a Big If

KENESAW M. LANDIS II in The Chicago Sun

When Charley Curtis was campaigning for Vice-President back in the Hoover days, he told an Iowa farmer who had sought some enlightenment: "You are too damn dumb to understand."

Maybe that is what's wrong with me. I can't quite understand how the new world security organization is going to operate.

The other night while Secretary Stettinius was explaining the wonders of the Big Five veto formula, France was pouring shells into little Syria.

Both France and Syria were peace-loving nations. Both of them had accredited delegates at San Francisco. A practical question occurred to me.

Suppose the new peace machinery was ready to function, how would it settle this undeclared war? That is what I wanted to know.

Mr. Stettinius told us not to worry about "iffy" questions. The new peace organization, he said, "will be strong in the power to prevent aggression."

All right, but how? Under the Yalta formula, France is one of the five great powers that can veto any action against herself. Any action, that is, except talk.

Could Syria do to same? No, Syria isn't a great power, and therefore the security council would have power to protect France against Syria.

The special veto power "is not a question of privilege," said Stettinius. It is necessary because peace must be based upon the unity of the Big Five.

I tried to apply this idea to the old League of Nations. When it was formed the big five peace-loving allies were the United States, Britain, France, Italy and Japan.

All along we have been thinking that the old league had too little power. But if Mr. Stettinius is right, it had far too much.

When Japan invaded Manchuria, the league condemned Japan as an aggressor. That was bad for unity and Japan left the league.

In 1935 when Italy invaded Abyssinia, the league clamped economic sanctions on Mussolini. That was also bad for unity and Italy left the league.

The new world security organization won't be exposed to such temptations. No matter what France does in Syria, nothing can be done to offend her—nothing inside the security organization.

Of course Britain is bringing up troops to be ready for any eventuality. Several weeks ago our troops in occupied Germany had a close brush with French troops around Stuttgart.

Russia is still sore at both of us because we chased Marshal Tito out of Trieste. French troops occupied another part of Italy and Britain has made strong representations.

But the security organization won't be allowed to jeopardize unity in such matters. There is

"SWEET" PROPOSITION

In 1944, Coca Cola earned \$29.89 a share on common stock.